

ΕΣΤΙΑ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

1876

[ΙΟΥΛΙΟΣ—ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ]

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 6.—ΔΕΔΡΜ. ΦΡ. 8.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ
ΑΥΞΩΝ ΑΡΙΘ.

ΑΘΗΝΗΣΙ

Γραφείον της Έστιας: Όδος Σταδίου, 6.

1876.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μητροπολιτη
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ

ἘΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Δεύτερος

Συνδρομή ἑτησίαι: Ἐν Ἑλλάδι, ἄρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοθ. ἄρ. 20—ἂν συνδρομῆ ἀρ. ἀπὸ 1 (ἂν. ἰσούσ. ἔτος) καὶ εἰς ἑξωτερικὰ—Τριμῆ προχρ. πώλησις λ. 30—Γραμ. τῆς Διοικήσεως: Ὁδ. Σταδίου, 6. 10 Σεπτεμβρίου 1876

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΜΑΥΡΙΚΙΟΝ ΒΑΣΚ

Συγγραμ. 161 σελ. 677.

Χαρτονόμισμα.

Μίαν ἐσπέραν, ὁ διδάσκαλος εἰσέρχεται εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γέρω-Πέτρου, καὶ ἦν στιγμὴν οὗτος εἰδείκνυσεν εἰς τὰ τέκνα του καὶ εἰς τινὰς φίλους του ἐν τραπεζικῶν γραμμῶν τῶν 10 δραχμῶν τὸ ὅποιον μόλις εἶχε λάβει. Ἦτον τὸ πρῶτον τὸ ὅποιον εἶδον εἰς τὸ χαρῖον.

— Ὑπάρχουσι λοιπὸν καὶ χάρτινα νομίσματα; ἠρώτησεν ὁ Φίλιππος.

— Ὑπάρχουσιν εἰς πολλὰ μέρη, ἀπήντησεν ὁ διδάσκαλος.

— Ὅλο; ὁ κόσμος δύναιται νὰ κατασκευάσῃ; ἠρώτησεν ὁ Ἰωάννης.

— Δὲν ἀρκεῖ, ἀπήντησεν ὁ γέρω-Πέτρος, νὰ τυπώσῃ τις ἐπὶ ἐνὸς τεμαχίου χάρτου τὴν λέξιν νόμισμα καὶ νὰ προσθέσῃ ἕνα ἀριθμὸν, διὰ νὰ κάμῃ χαρτονόμισμα· χρειάζεται ἀκόμη νὰ τὰ δέχεται ἕκαστος εἰς πληρωμὴν χρέους ἢ ἐμπορεύματος.

— Ἡ κυβέρνησις, προσέθηκέν ὁ διδάσκαλος, εἶναι ἡ μόνη δυναμένη νὰ κόπῃ νόμισμα. Ὄταν δὲν δύναιται νὰ κόψῃ χρυσᾶ, ἀργυρᾶ, ἢ χαλκίνα νομίσματα, κόπτει, εἰς τινὰς τόπους, χάρτινα· ἀλλὰ τοῦτο εἶναι δάνειον τὸ ὅποιον συνάπτει μὲ τὸ κοινόν. Εἶναι ὡς νὰ ἔλεγε· λάβετε πρὸς τὸ παρὸν τὸ χαρτονόμισμα τοῦτο, καὶ ἄμα δυναθῶ, θὰ τὸ λάβω ὀπίσω καὶ θὰ σᾶς δώσω νομίσματα ἐκ πολυτέμων μετᾶλλων.

Φίλιππος.— Εἰς ποῖον ἡ κυβέρνησις λέγει νὰ λάβῃ τὸ χαρτονόμισμα;

Διδάσκαλος.— Εἰς τοὺς πιστωτάς της. Ὄταν ἡ κυβέρνησις ἔχει νὰ κάμῃ ἐξόδα καὶ δὲν ἔχει χρήματα, πληρῶνει εἰς χαρτονόμισμα, εἰς γραμμάτια, ὀμολογία, ὀνομάσαστέ τα ὅπως θέλετε. Λέγουσιν δὲ ἐπίσης: ἡ κυβέρνησις ἐκδίδει χαρτονόμισμα.

Λεωνίδας.— Καὶ πῶς πληρῶνει τὸ χαρτονόμισμα τὸ ὅποιον ἐξέδωκεν;

Διδάσκαλος.— Κατὰ διαφόρους τρόπους. Π.χ. δέχεται ἡ ἰδίᾳ, ὅταν ἔχῃ νὰ λάβῃ, τὸ χαρτονόμισμα ὅπερ ἐξέδωκε· δηλ. λαμβάνει τοὺς φόρους της εἰς χαρτονόμισμα καὶ ὄχι εἰς χρήματα.

ἐὰν ἡ κυβέρνησις καταστρέψῃ μέρος τοῦ πληρωθέντος καὶ ὑπάρχοντος χάρτου ἐν τῷ ταμείῳ τοῦ Κράτους, εἶναι ὡς νὰ ἐπλήρωσε, διότι δὲν κυκλοφορεῖ πλέον.

Ἡ κυβέρνησις δύναιται ἐπίσης νὰ προσκαλέσῃ τὸ κοινόν νὰ τῇ ἐπιστρέψῃ τὸν χάρτην, μὲ τὴν ὑπόσχεσιν νὰ τὸν πληρώσῃ εἰς μεταλλικόν. Ὑπάρχουσι προσέτι καὶ ἄλλοι τρόποι διὰ νὰ ἀποσύρῃ τῆς κυκλοφορίας τὸν χάρτην.

Γέρω-Πέτρος.— Δὲν ἀγαπῶ τὸ χαρτονόμισμα, φοβοῦμαι πάντοτε μὴν ἐκπέσῃ.

Διδάσκαλος.— Ἡ ἀξία τοῦ χαρτονομισματος ἐκπίπτει ἔταν ὑπάρχῃ πολλὴ μεγάλη ποσότης. Ὅσον τὸ κράτος ἐκδίδει χαρτονόμισμα τόσον χρεώνεται· καὶ μετ' οὗ πολὺ τὸ κοινόν χάνει τὴν ἐμπιστοσύνην του, προτιμᾷ τὰ μεταλλικὰ νομίσματα, καὶ ἐὰν δὲν ἠναγκάζετο ὑπὸ τοῦ νόμου δὲν θὰ ἐδέχετο τὸ χαρτονόμισμα· ἐκδιδόμενον δὲ ὑπὸ τοῦ Κράτους ἔχει πάντοτε ἀναγκαστικὴν κυκλοφορίαν, ὅπερ σημαίνει ὅτι ὅλος ὁ κόσμος ὑποχρεοῦται νὰ τὸ δέχεται· τότε ὅμως ἐκπίπτει τῆς ἀξίας του. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ λέγουσιν τὸ χαρτὶ ἐξέπεσεν ἢ ὑποτιμᾶται. Ἐν χαρτονόμισμα τῶν 10 δρ. δίδεται διὰ δρ. 9,50, δι' 9 ἢ καὶ ὀλιγώτερον, εἰς μεταλλικὰ νομίσματα.

Γείτων.— Ἐπειτα τὰ ξένα κράτη λαμβάνουν εὐχαρίστως εἰς πληρωμὴν τὸν χρυσόν, ὄχι ὅμως καὶ τὸ χαρτονόμισμα, ἢ δυσκόλως, ὅπερ εἶναι λίαν δυσχερὲς διὰ τὸ ἐμπόριον.

Διδάσκαλος.— Ἡ μεγαλητέρα δὲ δυσχέρεια ἐκ τοῦ χάρτου εἶναι ὅτι ἀνατιβάσει τὰς τιμὰς.

Παῦλος.— Καὶ πῶς τοῦτο;

Διδάσκαλος.— Ὄταν ἐν γραμμῶν τῶν 20 δρ. ὑποτιμηθῇ κατὰ 5 δρ. τότε ζητοῦν 25 δρ. εἰς χάρτην διὰ νὰ δώσουν 20 δρ. εἰς χρυσόν. Ὄττω καὶ ἔμπορος θὰ ζητήσῃ 25 δρ. π. χ. διὰ λύχνον τὸν ὅποιον εἰς ἄλλην ἐποχὴν θὰ ἐπώλει 20 δρ.

Γείτων.— Καὶ εἶναι ἀναγκασμένος νὰ τὸ πράξῃ ἐὰν ἔφερε τὸν λύχνον τοῦτον ἀπὸ τὴν Πύρῳπην, διότι διὰ νὰ τὸν πληρώσῃ ἠναγκάσθῃ νὰ ἀγοράσῃ τὸ 20φραχκον 25 δραχμῶν.

Α. ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗΣ.

Ἔσται συνέχισις.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ ΚΗΡΙΟΥ

Επίγραμμα 181 σελ. 517.

ΣΥΝΑΓΑΓΗΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

Υδρογόνον τοῦ κηρίου.—Κατόμενον γίνεται ὕδωρ.— Τὰ ἄλλα μέρη τοῦ ὕδατος.— Ἰξυγόνον.

Βλέπω ὅτι ἀκόμη δὲν ἐβαρύνθητε σπουδάζοντες τὸ κηρίον μας, διότι ἄλλως δὲν θὰ ἤρχετε μετὰ προθυμίας νὰ μὲ ἀκούσετε.

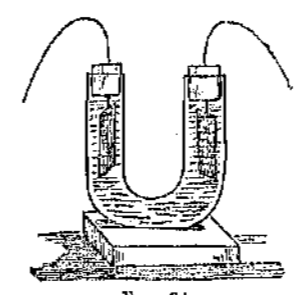
Ἀνεκαλόφικμεν ὅτι ὅταν τὸ κηρίον καίη, παράγει νερόν, ἐντελὸς ὁμοίον πρὸς τὸ σύνθετον νερόν. Ἐπειτα δὲ, ἐξετάσαντες εὗρομεν ὅτι τὸ νερόν περιέχει τὸ περιεργόν ἐκεῖνο ἀέριον τὸ ἀνομάζόμενον ὑδρογόνον. Δείγμα αὐτοῦ ἔχω ἀκόμη εἰς τὸ ἄγγειον τοῦτο. Ἐπειτα ἐγνωρίζαμεν ὅτι τὸ ὑδρογόνον φλογίζεται εὐκόλως, καὶ ὅτι τότε παράγει πάλιν νερόν. Σὰς ἐδειξα, νομίζω, καὶ τὴν χρῆσιν τῶν βολταϊκῶν τούτων στηλῶν, δι' ὧν κατορθοῦται νὰ φθάνη εἰς τὰ ἄκρα τῶν συρμάτων τούτων χημικὴ τις δύναμις δραστηριωτάτη, καὶ σὰς εἶπα ὅτι διὰ τῆς δυνάμεως ταύτης ὁ ἀποσυνθέσω τὸ νερόν, διὰ νὰ ἰδῶμεν τί ἄλλο περιέχει αὐτὸ ἐκτὸς τοῦ ὑδρογόνου; διότι ἐνομήσατε ὅτι ὅτε ἐπεράσαμεν τὸ νερόν, ὑπὸ σχῆμα ἀτμοῦ, διὰ τοῦ σωλήνος τοῦ περιέχοντος τὸ σίδηρον, ἀνεπτύχθη ἐξ αὐτοῦ μεγάλη ποσότης ἀερίου, ἀλλὰ τὸ νερόν τὸ παραχθὲν ἐξ αὐτοῦ δὲν εἶχε πλέον τὸ αὐτὸ βῆρος μετὰ τοῦ ἀτμοῦ, ὥστε μᾶς διέφυγε βεβαίως ἄλλη τις οὐσία ἐκ τῶν συστατικῶν τοῦ νεροῦ. Πρέπει λοιπὸν νὰ ἐξετάσωμεν τίς εἶναι ἡ οὐσία αὕτη. Διὰ νὰ ἐνοήσητε ἡμῶς καλῖτερον τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν χρῆσιν τοῦ παρασκευάσματος ἢ ἐργαλείου τούτου, τῆς βολταϊκῆς στήλης, θὰ σὰς δείξω ἐν ἡ δύο πειράματα. Ἄς λάβωμεν πρῶτον οὐσίας τινὰς γνωστάς, καὶ ἄς ἰδῶμεν τίς θὰ εἶναι ἐπ' αὐτῶν ἡ ἐνέργεια τοῦ ἐργαλείου τούτου. Ἴδού χαλκός, καὶ τοῦτο εἶναι τὸ λεγόμενον νιτρικὸν ὀξύ, ἔχον τόσον χημικὴν δύναμιν, ὥστε ὅταν ἐνόηται μετὰ τοῦ χαλκοῦ, ἀναπέμπεται ἀτμὸς ὠραίου ῥοδίνου χρώματος. Ὁ ἀτμὸς ὅμως εἶναι πολὺ δυσάρεστος, καὶ δὲν μᾶς χρειάζεται εἰς τὸ πείραμα ἡμῶν διὰ τοῦτο ὁ προπαρασκευαστής μου θὰ φυλάξῃ ὀλίγον κηρίον τὸ δείγμα πλησίον τῆς ἐστίας, διὰ νὰ φύγῃ αὕτης, καὶ οὕτω νὰ ἠμπορέσωμεν ἀνενόητοι νὰ ἐξακολουθήσωμεν τὸ κάλδον καὶ ὠφέλιμον πείραμα. Ὁ χαλκὸς ἐντὸς τῆς φιάλης θὰ διαλυθῇ, καὶ θὰ μεταβάλλῃ τὸ ὄξυ, καὶ τὸ νερόν μεθ' οὗ τὸ ἔχω ἠνωμένον εἰς βευστὸν κυανοῦν, περιέχον χαλκὸν καὶ ἄλλας οὐσίας, καὶ τότε θὰ σὰς δείξω πῶς θὰ ἐνεργήσῃ ἐπ' αὐτοῦ ἡ βολταϊκὴ στήλη. Ἐν ὅσω ὅμως περιμένομεν νὰ ἐξαμίσθῃ ὁ ῥοδίνος ἀτμὸς, θὰ ἐτοιμάσωμεν ἄλλο πείραμα, ἐξ οὗ νὰ ἐνοήσητε τὴν δύναμιν τοῦ ἐργαλείου. Βλέπετε τὸ βευστὸν τοῦτο; Νομίζετε ὅτι εἶναι νερόν καθαρὸν. Ἀλλὰ δὲν εἶ-

ναι ἀληθές. Περιέχει καὶ ἄλλην τινὰ οὐσίαν, τὴν ὁποίαν δὲν γνωρίζομεν ἀκόμη. Εἶναι ἐν εἶδος ἄλατος. Χύνω τὴν διάλυσιν αὐτοῦ εἰς φύλλον χαρτίου, καὶ τὴν ἐξαπλῶ εἰς αὐτό. Τώρα θὰ δοκιμάσωμεν ἐπ' αὐτῆς τῆς βολταϊκῆς στήλης τὴν ἐνέργειαν, καὶ θὰ ἰδῆτε τί θὰ γίνῃ. Θὰ ἰδῆτε δύο τρία ἀποτελέσματα, διδακτικὰ δι' ἡμᾶς. Τὸ χαρτίον λοιπὸν, ἀφ' οὗ τὸ ἔβρεξα, ὡς εἶδετε, εἰς τὴν διάλυσιν, τὸ ἐξαπλῶ εἰς μεταλλικὸν φύλλον. Εἶναι ἐκ τῶν λεπτῶν τούτων τὰ ὅποια θέτομεν ὀπίσω τοῦ θαλίου τοῦ καθρέπτου, κατασκευασμένον ἐξ ὑδραργύρου καὶ κασσιτέρου. Ἐδῶ χρησιμεύει εἰς τὸ νὰ ἐμποδίσῃ τὸ χαρτίον νὰ λερωθῇ, καὶ νὰ εὐκολύνῃ ἐπομένως τὴν ἐνέργειαν τῆς χημικῆς δυνάμεως τὴν ὁποίαν θὰ μεταχειρισθῶ. Ἢ ἀνάλλυσις τοῦ ἄλατος ἐκεῖνη, διότι ἐχύθη εἰς τὸ χαρτίον καὶ εἰς τὸ μεταλλόφυλλον, βλέπετε ὅτι διόλου δὲν ἠλλοιώθη. Δὲν ἤγγισεν κανὲν ἀντικείμενον δυνάμενον νὰ τὴν μεταβάλλῃ, καὶ ἐπομένως τῆς στήλης ἡ ἐνέργεια εἰς αὐτὴν μόνον τὴν ἀνάλλυσιν θὰ δοκιμασθῇ. Πρῶτον ὅμως ἄς ἰδῶμεν ἂν ἡ στήλη εἶναι εἰς καλὴν κατάστασιν, καθὼς ὅταν τὴν ἐσγάτην φορᾶν, ὅταν σὰς τὴν ἐδειξα. Ἴδού τὰ δύο σύρματα, τὰ ὀδηγοῦντα τὴν δύναμιν. Ἀλλὰ μᾶτην τὰ προσεγγίζω τὸ ἐν εἰς τὸ ἄλλο, κανὲν δὲν ἐπιφέρουσιν ἀποτέλεσμα. Ἢ δίοδος τῆς δυνάμεως ἤτις μᾶς χρειάζεται, καὶ ἤτις εἶναι ὁ ἠλεκτρισμὸς, εἶνε κλειστὴ ἰδού πόθεν ἡ ἀποτυχία. Ἄ! Ἴδού, ὁ προπαρασκευαστής μου μοὶ στέλλει φωτεινὸν τηλεγράφημα, καὶ μοὶ ἀναγγέλλει ὅτι τὰ πάντα εἰσι τώρα ἐν τάξει. Ἀλλὰ πρὶν ἀρχίσω τὸ πείραμα, θὰ τὴν παρακαλέσω νὰ διακόψῃ καὶ πάλιν ἐπι στιγμήν τὴν συγκοινωνίαν, διὰ νὰ θέσω ἐν σύρμα πλατίνης, καὶ συνδέσω δι' αὐτοῦ τοὺς δύο πόλους, δηλαδή τὰ ἄκρα τῶν δύο ὀδηγῶν συρμάτων. Ἄν ἰδῶ ὅτι φλογίζεται μέρος τῆς πλατίνης ταύτης, δὲν φοβούμαι ἀποτυχίαν τοῦ πειράματος. Εἰθὺς θὰ ἰδῆτε τὴν δύναμιν τοῦ ἐργαλείου. (Τὸ σύρμα τῆς πλατίνης τίθεται μετὰ τῶν δύο πόλων, καὶ πυροῦται.) Αὐτὸ τὸ διαβαῖον διὰ τῆς πλατίνης καὶ ἀνάπτον αὐτὴν εἶναι ἡ ἠλεκτρικὴ δύναμις. Μετεχειρίσθη δὲ λεπτὸν σύρμα διὰ νὰ σὰς δείξω εὐκολωτέρως τὴν ἰσχυρὰν ἐνέργειαν τῆς δυνάμεως ταύτης, διὰ τῆς ὁποίας θὰ ἠμπορέσωμεν ν' ἀναλύσωμεν τὸ ὕδωρ.

Ἐδῶ ἔχω δύο τεμάχια πλατίνης. Τὰ θέτω εἰς τὸ φύλλον τοῦτο τοῦ χαρτίου, τὸ ὁποῖον ἔβρεξα διὰ τῆς ἀναλύσεως, καὶ ἔθεσα ἐπάνω εἰς μεταλλόφυλλον, διὰ νὰ τὸ προσφυλάξω καθαρὸν. Ὡς τώρα, βλέπετε, κάμμία ἐνέργεια, κάμμία μεταβολὴ δὲν ἔγινε. Παρτηρήσατε ὅμως τώρα τί θὰ συμβῇ. Ἄν λάβω χωριστὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον ἐκ τῶν πόλων, ἐνοῶ ἐκ τῶν συρμάτων τούτων, καὶ τὴν ἐγγίσω εἰς τεμάχια πλατίνης, οὐδὲν εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα. Ἀλλὰ ὅμως ἔχω

τὸ πρᾶγμα ὅταν ἐνώσω τοὺς δύο πόλους. Ἴδτε (σημείον μελανὸν φαίνεται ὑπὸ τὸ πέρας ἐκάστου τῶν συρμάτων τῆς μηχανῆς). Βλέπετε τὸ θαῦμα τοῦτο, ὅτι ἐκ τῆς διαλύσεώς μου προήλθε κἄτι τι μελανόν, καὶ ἀφῆκε τὸ ἴχνος του εἰς τὸν λευκὸν χάρτιν; Βλπίξω μάλιστα ὅτι ἂν θέσω τὸ χαρτίον καταλλήλως, καὶ ἂν τὸν ἕνα πόλον θέσω ὀπίσω τοῦ μεταλλοφύλλου, θὰ κατορθώσω καὶ νὰ γράψω εἰς τὸ χαρτίον. Ἄς ἰδῶμεν ἂν χωρὶς μελάνης καὶ χωρὶς κονδυλίου θὰ δυνηθῶμεν νὰ γράψωμεν—ἐν τηλεγράφημα, κύριοι! (Ὁ καθηγητὴς θέσας τὴν ἄκρην τοῦ ἐνὸς σύρματος ὑπὸ τὸ χαρτίον, γράφει διὰ τοῦ ἄκρου τοῦ ἄλλου σύρματος εἰς τὴν λευκὴν ἐπιφάνειαν τὴν λέξιν «Νεότης».) Ἴδού λαμπρὸν ἀποτέλεσμα.

Ἐνωσιτε λοιπὸν ὅτι ἐκ τῆς ἀναλύσεως ἐκείνης τοῦ ἄλατος ἐλάβομεν μίαν ὕλην ἣτις μᾶς ἦτον ἀγνωστος, αὐτὴν ἣτις κηλιδώνει τὸ χαρτίον καὶ γράφει. Τώρα, ἄς ἀφήσωμεν τοῦτο, καὶ ἄς λάβωμεν τὴν φιάλην αὐτὴν ἀπὸ τῆς χειρὸς τοῦ προπαρασκευαστοῦ μου, νὰ ἰδῶμεν τί μᾶς λέγει καὶ αὕτη. Ἐνομήσατε ὅτι πρὸ ὀλίγου ἀφήσαμεν νὰ παραχθῇ τὸ ἐν αὐτῇ περιεχόμενον βευστὸν ἐκ χαλκοῦ καὶ νιτρικοῦ ὀξέος, ἐν ᾧ κατεγινόμεθα εἰς ἄλλα πειράματα. Βιάζομαι εἰς τὴν ἐργασίαν τῶν πειραμάτων τούτων, καὶ φοβούμαι μήπως δὲν ἐνεργῶ πάντοτε ὅπως πρέπει. Καὶ ὅμως προτιμῶ νὰ κάμνω ὅλας τὰς ἐργασίας ἐμπρός σας, παρὰ νὰ τὰς προπαρασκευάζω πρότερον, χωρὶς νὰ ἠξεύρητε πῶς.

Σφ. 31.

Ἴδτε τώρα τὰς συνεπείας. Αἱ δύο αὐταὶ πλάκες τῆς πλατίνης ἀποτελοῦσιν, ἢ ὁ ἀποτελέσσει τὰ ἄκρα τῆς ἠλεκτρικῆς μηχανῆς μου. Ἄς ἐγγίσωσι τώρα τὸ βευστὸν τοῦτο, τὸ περιέχον τὸν χαλκὸν καὶ τὸ νιτρικὸν ὀξύ, ὡς πρὸ ὀλίγου εἶχον ἐγγίσει τὴν ἄλλην ἀνάλλυσιν, ἐκείνην τοῦ ἄλατος. Ἀδιάφορον ἂν τότε τὴν ἤγγισαν ἀλειμμένην εἰς τὸ χαρτίον, καὶ ἂν τώρα τὴν βυθίσω εἰς τὸ βευστὸν ἐντὸς τῆς φιάλης. Ὅ,τι ἀπαιτεῖται εἶναι, αἱ ἀγωγὰ τῆς μηχανῆς, δηλαδή τὰ ἄκρα τῶν συρμάτων νὰ ἐγγίξωσι τὸ βευστὸν. Ἄν βυθίσω τὰς δύο πλάκας χωριστὰ, θὰ μείνουν εἰς τὸ βευστὸν καὶ θὰ ἐξέλθουν αὐτοῦ λευκότετα καὶ καθαρότετα καθὼς ἦσαν πρὶν. Ἀλλ' ἰδέτε ἂν φέρω εἰς συνάφειαν ἢ συνθέσω τὰ δύο ἄκρα τῶν συρμάτων εἰς φέροντα τὰς πλάκας, καὶ τὰ βυθίσω οὕτω συνδεόμενα, ἢ μία ἐκ τῶν δύο πλακῶν φαίνεται ὡς μεταβαλλομένη ταχύτατα εἰς ἄλλο μέταλλον. Δὲν ὁμοιάζει τώρα ἀπαρραλλάκτως χαλκός; Ἢ ἄλλη πλάξ ἔμεινε καθαρὰ ὡς ἦτον. Ἄν

ταὶς ἀλλάξω θέσιν, ὁ χαλκὸς θὰ μεταβῇ ἐκ τῶν δεξιῶν εἰς τ' ἀριστερά. Ἢ χαλκὸς πλάξ ἐξέρχεται τώρα κατάλευκος ἐκ τῆς φιάλης, ἡ δὲ λευκὴ ἐκαλύφθη ὑπὸ στρώματος χαλκοῦ. Τὸ πείραμα τοῦτο σὰς δεικνύει ὅτι διὰ τοῦ ἐργαλείου τούτου ἠμποροῦμεν ν' ἀφαιρέσωμεν τὸν χαλκὸν ὅστις περιείχετο εἰς τὸ βευστὸν ἡμῶν ἀναλελυμένος.

A. P. ΓΑΚΑΒΙΣ.

ΟΙ ΜΕΛΛΟΝΥΜΦΟΙ ΤΗΣ SPITZBERΓΗΣ

Επίγραμμα 181 σελ. 520.

ΣΤ'

—Ἐχετε λοιπὸν πελατεῖαν μεταξὺ τῶν Λαπώνων; εἶπεν ὁ Μαρσέλ πρὸς τὸν ἰατρόν.

—Ναί, ἀπήντησεν ὁ Κ. Βάλτερ, ὅστις εὐχαρίστως ἀπήντα εἰς ὅλας τὰς ἐρωτήσεις τοῦ ὑποπλοιάρχου, διότι σπανίως ἐτύγχανε εἰς αὐτὸν λόγιον ὄντα καὶ ὀμιλητικὸν περίστασις εἰς τὴν μικρὰν πόλιν Κάμμερφετ ν' ἀναπτύσῃ τὰς γνώσεις του. Ἄλλοτε, προσέθηκε, οἱ ἀθῶοι Λάπωνες ὀλίγον ἐφρόντιζον περὶ τῆς ἐπιστήμης μας. Ὅσάκις εἶχον ἀνάγκην συνεβουλεύοντο τοὺς μάγους των. Ἐἶτε ταξιδίον ἤθελον νὰ κάμωσιν, εἶτε ἄλλην ὑπόθεσιν νὰ ἐπιχειρήσωσιν ἠρώτων τὸν μάγον, ὅπως οἱ ἀρχαῖοι τὰ μαντεῖα, οἱ Γαλάται τὴν Βελλέδαυ καὶ τὸν Σχουμαννὸν οἱ Τσερμέσσαι. Ἄν τις ἐξ αὐτῶν ἠσθένει ἐνόμιζον ὅτι ἡ ἀσθένεια προέρχεται διότι ἐφευγεν ἡ ψυχὴ τοῦ πορευομένου ὑπὸ τὴν γῆν πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν προσφιλῶν του νεκρῶν. Τότε δὲ ἀνεκάλει τὴν ἀποχωρήσασαν ψυχὴν ὁ μάγος μετὰ τὸ μαγικὸν του τύμπανον καὶ ἐξώρμιζεν αὐτὴν νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸ νοσοῦν σῶμα, ὅπερ εἶχεν ἐγκαταλείψει.

—Ἀλήθεια; ἀνεκράξεν ἡ Κερλίνα εἶνε ποιητικωτάτη ἡ δοξασία αὕτη!

—Μάλιστα, ἐξηκολούθησεν ὁ Κ. Βάλτερ, καὶ ὅλως πνευματικὴ. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἀνεγνώρισαν ὅτι ὁ μάγος διὰ νὰ κάμῃ τοὺς ἐξορισμούς του ἔπινε πολὺ οἶνόν πνευμα, ἐζήτει ἀμοιβὰς καὶ δὲν κατόρθωνε πάντοτε νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν φυγάδα. Τὸρα λοιπὸν εὐχαρίστως συμβουλεύονται τὸν ἰατρόν. Ἀλλ' ἐπειδὴ ζῶσι πλάνητες καὶ μεμονωμένοι εὐρίσκονται εἰς τὴν ἀνάγκην ἐνίοτε νὰ εὐρίσκωσι μόνον των θεραπειῶν διὰ τὰ δεινὰ των καὶ διὰ τοῦτο διατηροῦσιν ἐκ παραδόσεως φάρμακα των, ἀφ' ὧν εἶνε ἀδύνατον νὰ τοὺς ἀποτρέψῃ τις. Οὕτω λ.χ. διὰ νὰ θεραπεύσωσι τὴν αἰμορραγίαν τῆς βῆδος μεταχειρίζονται σίδηρον τεθερμασμένον εἰς τὴν στάκτην, ὅταν πάσχωσιν ἐκ κεφαλαλγίας ἐπιθέτουσιν ἐπὶ τοῦ μετώπου ἀνημιμένην ἕσαν. Ἄν θλασθῇ μέλος τι τοῦ σώματος των φονεύουσι κόναν, καὶ ἐπιθέτουσι τὸ αἷμσταγὲς δέμας του ἐπὶ τοῦ κατὰγματος. Ὁ πυκνὸς καπνὸς τῶν σκηρῶν των καὶ ἡ ἀντανάκλασις τοῦ ἡλίου ἐπὶ

της περιστοιχιζούσης αυτούς χιόνος τοις επιφύρουσι συχνά όφθαλμούς, τήν όποιαν θεραπεύουσι καθαρίζοντες τό έσωτερικόν του βλεφάρου διά αιχμής μαχαιρίου. Η έγχείρισις αυτή επιφέρει μόν ένίοτε παντελή άπόλυσιν του όφθαλμού, άλλ' ένίοτε και επιτυχάνει.

— Άλλά τίς είνε ή φυσική αυτών κατάστασις; ήρώτησεν ό Μαρσέλ. Άνέγνωσα πολλά περί Λακώνων και Άγγλους και γάλλους περιηγητάς και μάλιστα τόν διάσημόν μας Ρενιάρδ, δέν ήξούρω όμως άν πρέπη εις όλα να δίδω πίστιν.

— Πραγματικώς, απήντησεν ό δόκτωρ, πολλά έγράφησαν περί Λακώνων όχι μόνον εις τήν πατριδα σας άλλά και εις τήν Νορβηγίαν και εις τήν Δανιμαρκίαν και εις τήν Σουηδίαν, εις χώρας, ώς βλέπετε, πλησιεστάτας πρòς τήν άλλόκοτον ταύτην φυλήν. Οί πολιτισμένοι λαοί εύχαριστούνται πολύ βίπτοντες έσαστικόν βλέμμα επί εκείνων, οίτινες έν τή πορεία των ένων έμειναν όπίσω και οίτινες, στάσιμοι αυτοί, διετήρησαν τήν κατάστασιν τήν αρχαϊκήν. Τούς τοιοούτους λοιπόν τοις εξετάζουσιν οί πολιτισμένοι, απaráλλακτα όπως ό ζωολόγος άπολιθωμένος τι ζώον προϊστορικής εποχής. Παρατηρήσατε μετά πόσου διαφέροντος οί Άγγλοι θαλασσοπόροι σπουδάζουσι περί τοις Έσκιμώους, ους άπαντώσιν εκπλέοντες εις Γροενλανδίαν, οί Ρώσοι περί τά Άγρια φύλα τά διεσπαρμένα πρòς άνατολάς του άχανούς κράτους των επί των συνόρων της Σινικής και οί Άμερικανοί περί τά λείψανα των Ίνδικων δροθόν των άπεισμένων έως εις τά έσχατα πέρατα της Δύσεως και του Βορρά.

Όσον άποβλέπει εις τοις Λάπωνας τά κάλλιστα περί αυτών βιβλία είνε τά των Νορβηγών και Σουηδών ίεραποστόλων, οίτινες επεχείρησαν να κατηγήσωσι τήν γεραιάν εκείνην και άμαθή φυλήν, οίτινες παρηκολούθησαν αυτήν άνά τήν άπέραντον χώραν, έν ή αυτή ζή διεσπαρμένη, βραδυτέρον δέ και άποκατεστάθησαν εις διάφορα μέρη συμπήξαντες χριστιανικός κοινότητας. Επειδή δέ ουτε δύνασθε, διά τήν άγνοϊαν της γλώσσης, ν' άναγνώσητε τά βιβλία ταύτα, άλλ' ουτε και σκοπεύετε να έμβαθύνητε εις τάς περί Λακώνων μελέτας, θα σας άφηγηθώ διά βραχυτάτων τά κυριώτερα των κατ' αυτούς.

Και πρώτον μόν θα παρατηρήσητε άμα τοις ίδητε ότι δέν είνε τόσοσν βραχεΐς τό σώμα, όπως συνήθως τοις εικονίζουσι. Ούτε οί Λάπωνες είνε νάνοι ουτε οί Παταγόνες γίγαντες. Δίαν επιπόλαιοι παρατηρήσεις ή και ή φαντασία μόνον των πρώτων περιηγητών παρήγαγον τάς πλάνας ταύτας. Οί Λάπωνες είνε έν γένει μεσαιού αναστήματος, υπάρχουν δέ μεταξύ αυτών και τινες, οίτινες εξαίρετα ήδύναντο να καταταχθώσιν εις τάγμα κρηαινορρόρων ή εις άλλν δρχαίων.

Θά παρατηρήσητε πρòς τοις ουτι έχουσι μαύρην κόμην και μαύρου: όφθαλμούς. Έν τή μέση της περιουκλούσης αυτούς ξανθής ευρωπαϊκής φυλής τό χρώμα τουτο τοις διακρίνει και είνε έβδαια σημεϊον της καταγωγής των. Άλλά τίς νος καταγωγής; πόθεν ήλθον; πότε κατεσκήνωσαν εις τάς βορείους χώρας; Πρòς τίνα γλώσσαν συναπτέα ή διάλεκτός των; Ουδεις έθνογράφος, ουδεις φιλολόγος ήδυνήθη μέχρι τουδε να λύση τά σκοτεινά ταύτα προβλήματα. Σοφοί τινες έπειράθησαν ν' άποδείξουσιν ότι υπάρχουν σημαντικαί αναλογίαι χαρακτήρος και φυσιογνωμίας μεταξύ των Λακώνων και των Έσκιμώων, εις μάλιστα δέν έδίστασε ν' άποφανθή ότι κατάγονται οί Λάπωνες εκ μιας των φυλών του Ίσραήλ, δουλωθεισών και άπαχθεισών εις Άσσυρίαν υπό του Σαλμανάσαρ. Άλλοι εκ των Σκυθών κατάγουσι τοις Λάπωνας' άλλοι εύρίσκουσιν ότι έχουσι συγγένειαν πρòς τοις Τούρκους, πρòς τοις Άθαρκας, πρòς τοις Ούγγρους. Άλλ' ουτε έγγραφα, ουτε παραδόσεις, ουτε μνημεία υπάρχουν να επιχέοντα φώς διαλευκάνωσι τό πράγμα.

Δίαν πιθανόν άποβάνει κατ' ακολουθίαν των τελευταίων έρευνών φιλοπόνου και εύφους παρατηρητού, του καθηγητού Κ. Νίλσιον, ότι ή φυλή αυτή, άλλοτε πολύ μάλλον πολυάνθρωπος και ευδαίμων ή τά νυν, διεσπάρη πρòς μεσημβρίαν της Νορβηγίας και μέχρι της Σκανίας και ότι εκείθεν κατ' άλλον άπόδησεν αυτήν πρòς βορράν φυλή άλλη ισχυρωτέρα. Φαίνεται δ' ότι διετήρησάν πως και οί Λάπωνες άμυδράν τινα τουτου άνάμνησιν και συχνάκις μάλιστα μεθ' ύπερηφανείας έθνικής αναφέρουσι τό γεγονός. Ήτο ποτέ καιρός, λέγουσι, κατ' έν οί πρόγονοί μας και οί των Σουηδών δέν άπετέλουν ειμή ένα μόνον λαόν. Εσπέραν τινά εξεργάγη φοβερά τρίκυμλα' φοβείται ό Σουηδός και χώνεται υπό τάς σανίδας' ό Λάπων γενναίως άντίσταται εις τήν κακοκαιρίαν. Έκτοτε έκτισε μόν οικους ό Σουηδός, άνδρειότερος δέ ζή έν ύπαίθρω ό Λάπων.

— Και οί δυστυχεις αυτοί, διέκοψεν ή Καρίνα, των όποιων οι πατέρες εκαλλιεργουν άλλοτε τά ευφορα πεδία της Σκανίας είνε τώρα τόσοσν άλλοι!

— Ολιγώτερον ίσως άλλοι, υπέλαθεν ό ιατρός, ή όσον κοινώς νομίζεται. . . Άλλά, προσέθηκε παρατηρήσας παρ' αυτώ τον Μαρσέλ και τήν Καρίναν, φοβούμαι μήπως σας βαρύνω πλέον διηγούμενος.

— Όχι, όχι, άνέκραξεν ό υποπλοίαρχος. Μετά ζωηράς επιθυμίας σας ακούω και θα σας εύγνωμονώ άν εξακολουθήσητε.

Και ταυτοχρόνως ή νέα κόρη άτενίσασα του: γλαυκοις όφθαλμοις της πρòς τον Κ. Βάλτερ έξεδήλωσε τήν αυτην επιθυμίαν και τό αυτό της εύγνωμοσύνης αίσθημα.

— Α' Αφ' ου λοιπόν τό θέλετε, ειπεν ό ιατρός, εξακολουθώ. Η μεγάλη εκείνη ζώνη της Σκαν-

διανικήs χειρσονήσου, ή εκτεινομένη από της έξηκοστήs πέμπτης έως πέτραν της έβδομηκοστήs μοίρας πλάτους, είνε ή πατρίς του Λάπωνος. Δέν είνε καθ' άλλν τήν έκτασίον της ουτε τόσοσν άγνος ουτε τόσοσν έλεεινή όσον κοινώς νομίζεται. Οί ιδόντες τά μεσημβρινά αυτης μέρη όμολογούσιν ότι εύρον εκεί κατοίκους εργατικούς, πεδία κάλλως καλλιεργημένα, ποταμούς πλεομένους υπό πλοιαρίων και μικράς τινας πόλεις, εις δε άνέτως δύναται τις να παραμείνη. Τό κατοικήσιμον μέρος της γής εκτείνεται, ως ήξεύρετε, πολύ μάλλον πρòς τό μέρος του άρκτικού πόλου ή πρòς τό του άνταρκτικού. Εις τό ήμέτερον ήμισφαίριον δύναμεθα να προχωρήσωμεν μέχρι της όγδοηκοστήs μοίρας πλάτους χωρίς να μεις έμποδίσωσιν άδιάβατοι πάγοι, εις τό άλλο εύρίσκει τις τοιοούτους ένίοτε και εις τήν τεσσαρακοστήν πέμπτην μοίραν. Πλήν δε τουτου ή Σκανδιναυική χώρα, ήν ώνόμαζον *vanijna gentium* κατá τον μεσαιώνα, διακρίνεται μεταξύ όλων των βορείων χωρών, ως τυχοῦσα εξιδιασμένης τινός ευνοίας της φύσεως. Ούτω λ. χ. μέχρι του Ένοντέκη, εις τήν εξηκοστήν όγδών μοίραν, καλλιεργούνται δημητριακοί καρποί, έν ή έν Σιβηρία ή καλλιεργεία αυτη παύει εις τήν εξηκοστήν έκτην μοίραν και έν Καναδά εις τήν πεντηκοστήν πρώτην.

Άλλά τό πλείστον της σουηδικής, της νορβηγικής και της ρωσικής Λαπωνίας σύγκριται εκ γής ύγρής άγόνου και καλυπτομένης μόνον υπό έλεεινών τινων δενδρουλλίων, υπό άγρίων βοτανών και υπό λειχηνος. Εκεί σταθμαύει καθ' όλον τό έτος ό Λάπων, εκεί καθ' έκάστην του έτους ώραν μονήρως επιτελεί τήν βραδείαν και έπίπονον άποδημίαν του, τό μόν έαρ, επί χιονοσκεπών πεδίων, τό έρος, υπό φοβερόν κύσανα, διά μέσου σκιπών, αίτινες διψώσιν αίμα, τό φθινόπωρον, επί γής βορβορώδους και τον χειμώνα, διά σκοτεινών νυκτων και με ψύχος, καθ' ή παγώνει ό υδράργυρος.

Δέν έχει τουλάχιστον τήν ευχαρίστησιν των ταξειδιωτών της Άνατολής, να προστίθεται εις έν καρβάτιον, ουτε από σταθμού εις σταθμόν εύρίσκει έν καρβάτιν σεράγι ως οί πραγματευται της Βαγδάτης, και ουδεμία δασίς δέν τέρπει τον όφθαλμόν του, ως τέρπονται τουλάχιστον οί Βεδουίνοι. Πορεύεται μόνος με τήν οικογένειάν του, ακολουθών τοις ταράνδους του' ήξεύρει ότι εις τήν μαύρην του έρημον, ουτε θρεπτικά βότανια υπάρχουν, ουτε όπωρικά, ουτε κόκοι, ουτε καταλύματα, ουτε τίποτε. Και φέρει λοιπόν μεθ' έαυτου τήν σκηνήν του και τά χονδροειδή του οικιακά σκεύη και τάς προμηθείας του. Άς έβλεπον τοις Λάπωνας οί κατοικούντες άλλα ευδαίμονα κλίματα και μεμψιμοιρούντες και διά τήν έλαχίστην δυσκολίαν! Θα έβλεπον έως ποθ δύναται να φθάση ή ανθρωπινη ύπομονή και με-

χρι τίνος βαθμού δύναται ό άνθρωπος να περιορίση τάς άνάγκας του.

Η Λαπωνία τίττει χωρίς της βοήθειας μαίας κρημώσα έαυτην διά των βραχιόνων από σχοινοῦ τεταμένον μεταξύ δύο πασσάλων. Δέν έχει πλησίον της ουτε νοσοκόμον ουτε τροφόν, ή δε φαρμακευτική της είνε άγνωστον πράγμα. Η κοιτίς ένθα σπαργάνονει τό τέκνον της είνε κοίλων μένος κορμής δένδρου και αντί σπαργάνων και άλλων άσπρορρούχιων μεταχειρίζεται βρύα. . .

Τάς κατά περιόδους μεταναστάσεις του δέν τάς κάμνει ό Λάπων, όπως οί κύκνοι και αί χελιδόνες, πρòς ίδιαν τέρψιν, να εύρη κλίμα άρμοδιώτερον πρòς τήν ώραν του έτους, άλλά χάριν των ταράνδων του διά να εύρωσιν εκείνοι βοσκήν ή διά ν' απαλλαγώσι ζωφίων τινων, ετινα επωάζουσιν εις τό δέρμα των και εις τοις μυκτήρας των.

Εις τά μεσημβρινά της Λαπωνίας μέρη είνε πολλά ελεύθερα γαίαι. Ο θελών να τάς καλλιεργήση λαμβάνει παρ' της Κυβερνήσεως χρηματικόν τιμήθημα, δλίγους σάκκους κόκκων ή γεωμήλων, γεωργικά τινα εργαλεία και άτέλειαν επί είκοσιν ή τριάκοντα έτη. Εις τοῦτο λοιπόν καταγίνονται πολλοί Λάπωνες και με τήν συνήθη των ύπομονήν και δραστηριότητα άποκαθίστανται καλοί γεωργοί, ους άπομιμούνται και άλλοι και ουτως ή κυρίως νομαδική φυλή των Λακώνων ελαττούται δσημέραι. . . Άλλά ίδού είνε μεθ' πλησίον εις τον γαθμόν του Σβένδσων, προσέθηκεν ό ιατρός στραφείς πρòς τον Μαρσέλ. Θα ίδητε τώρα ίδίοις όφθαλμοις τήν κατάστασιν των Λακώνων. . .

Εις τήν παραλίαν, παρ' τοις πόδας άποκρήμου τινός λόφου ύψουτο σκηνή άποτελουμένη υπό βακών φαίου μαλλίνου ύφάσματος και ήερμάτων ταράνδων, παρ' αυτην δέ έν στάβουρ, ήτοι ξυλίνη τετράγωνος κόγχη, έν ή ό Λάπων ένατοπολείται μέρος των προμηθειών του. Η κόγχη αυτη είνε τεθειμένη, ως περιστερεών, επί πασσάλων δέκα ή δώδεκα ποδών τό ύψος, διά να μη δύναται ν' άρπάξωσι τάς τροφάς ουτε οί άνθρωποι ουτε τά ζώα.

Η Καρίνα προσχώρησε ζωηρά πρòς τήν γυναίκα του Σβένδσων, ήτις τήν περιέμενε κρατούσα εις τάς άγκάλας τό τέκνον της και είσήλε μετ' αυτης εις τήν σκηνήν' ήκολούθησεν ό Μαρσέλ, άλλά παρ' άλλον ν' άποπνεύγη άμα εισελθών εις τό στενότατον εκείνο οικημα, εις ή μακρός και πυκνός καπνός άκαταπαύστως έσροβίλιζε. Ο ιατρός τον προσέτρψε να κύψη κάτω. Ούτω δέ και μόνον ήδυνήθη ό Μαρσέλ ν' άναπνεύση, διότι ό καπνός ήτο πρò πάντων πυκνός πρòς τά άνω, ένθα ή σκηνή είγεν άνοιγμα. Είδε λοιπόν ό Μαρσέλ τήν είκόνα, ήν έπέθει να ίδη. Βίβων έλεεινή! Τό έδαφος όλισθηρόν και βορβορώδες, εδω και έκει, σκεύη τινά και εργαλεία,

έν τῷ μέσῳ σιτιᾶς θάμνων, οἵτινες ἦσαν τόσον κάθυγοι, ὥστε ἀδύνατον ἦτο νὰ φωτίσωσιν ἐπαρκῶς. Παρέκει ἐπὶ δέρματος ταράνδου ἕκαιο γραία ἡ ἀσθενής. Ἦσαν οἰδαλέα τὰ μέλη της, κίρκινοι οἱ ὀφθαλμοὶ της καὶ αἱ παρειαί της κατερουτιδωμέναι, ἐνόσει δὲ νόσον ἐνδημικὴν ἐν Ἰσλανδίᾳ καὶ Λαπωνίᾳ καὶ προσρχομένην ἐκ τοῦ ψυχροῦ κλίματος καὶ τῆς κακῆς τροφῆς. Οἱ ἰατροὶ ἐνομάζουσι τὴν νόσον ταύτην *ελαφιντία*, διότι ἐξοιδαίνεται καὶ σκληρύνεται τὸ δέριμα ὡς δέριμα ἐλέφαντος.

Ὁ ἰατρὸς ἐπλησίασε πρὸς τὴν νοσοῦσαν, τὴν ἠρώτησε περὶ τῆς καταστάσεώς της καὶ διώρισεν εἰς αὐτὴν φάρμακον, ὑπερ εἶχεν ὁ ἴδιος παρασκευάσει. Ἡ γραία τὸν εὐχαρίστησεν ἀφείσα βαθὺν στεναγμόν.

Ἡ Καρίνα εἶχε καθίσει χαμαὶ πλησίον εἰς τὴν νεκρὰν μήτηρα καὶ ἐμεῖδία εἰς τὸ τέκνον της. Εἰς τὸ πρόσωπόν της ἦτο τότε ἐξωγραφισμένη ἀπεριγραπτος χάρις καὶ γλυκύτης. Ἡ νέα παρθένος ἀκουσα προσηθάνετο τὰς συγκινήσεις τῆς μητρικῆς ἀγάπης.

Ὁ Μαρσέλ δὲν ἠδύνατο ν' ἀποσπάσῃ ἀπ' αὐτῆς τοὺς ὀφθαλμούς του. Εἰς τὸ ἐλεεινὸν ἐκείνο οἴκημα, ἐν τῷ μέσῳ νεφέλης καπνοῦ τῷ ἐφαίνετο ὡς νὰ ἔβλεπε εὐεργετικὴν τινα μοῖραν, ἐξ ἐκείνων, τὰς ὁποίας περιγράφουσι εἰς τὰ μικρὰ παιδία, ἡ οὐράνιον τινα ἄγγελον. Τὴν ἔβλεπε μετὰ μακκρότητος, ἢν οὐδέποτε ἄλλοτε εἶχεν αἰσθανθῆ ἐνώπιον γυναικός.

— Ἄκκα, ἀνέκραξεν αἴφνης ἡ ἀσθενής μετὰ κόπου στεφομένη ἐπὶ τῆς κλίνης της, κρούων, βάλε ζῦλα εἰς τὴν φωτιάν.

Ἠρέπει νὰ ὑπακούσω, εἶπεν ἡ νεκρὰ μήτηρ σιγὰ πρὸς τὸν ἰατρὸν, ἄλλως παραπονεῖται εἰς τὸν υἱὸν της καὶ ἐκεῖνος μὲ κακομεταχειρίζεται.

Καὶ ταῦτα εἰπούσα ἀφῆκε τὸ τέκνον της εἰς τὰ γόνατα τῆς Καρίνας καὶ ἐξῆλθεν ἵνα φέρῃ θάμνους.

— Εἶνε λοιπὸν ἄδικος καὶ σκληρὸς ὁ σύζυγός της; ἠρώτησεν ὁ Μαρσέλ τὸν ἰατρὸν, ὅστις τῷ εἶχεν ἐξηγήσει τὴν παρατήρησιν τῆς Ἄκκας.

— Ὅχι, ἀπήντησεν ὁ ἰατρὸς, ἀπ' ἐναντίας εἶνε πρῶτον χαρακτηρὸς ὡς οἱ πλείστοι τῶν Λαπώνων, ἀλλ' ὡς ἐκεῖνοι εἶνε φιλογρήματος. Ἄλλοτε οἱ Ἀάπωνες ἐπίστευον, ὥπως καὶ οἱ Σλαβοὶ τῆς Πομερανίας, ὅτι μετὰ θάνατον ἐξηκολούθουν εἰς τὸν ἄλλον κόσμον τὸν βίον, ἢν εἶχον τελειώσει εἰς τὸν παρόντα. Διὰ τὴν δόξαντα λοιπὸν εὐχερῶς νὰ κάμωσι τὸ ταξίδιον τῶν ὑποχούτων χωρῶν ἔθαπτον πλησίον των ἴσκιαν, καπνὸν, οἰνόπνευμα καὶ ὕσα σκοῦδα τῆς Δανίας ἢ τῆς Σουηδίας ἠδύνατο νὰ πορισθῶσι. Ἄν καὶ ὁ Χριστιανισμὸς διεσκέδασε τὰς προλήψεις ταύτας τῆς εἰδωλολατρίας, ὑπάρχουσιν ἀκόμη Ἀάπωνες μένοντες πιστοὶ εἰς τὴν παλαιὰν ταύτην παράδοσιν. Ὁ Σβένδων εἶνε πεπεισμένος ὅτι ἡ

μήτηρ του ἔχει κεκρυμμένους θησαυροὺς καὶ προσπαθεῖ νὰ τὴν πείσῃ νὰ τῷ ὑποδείξῃ τοὺς θησαυροὺς τούτους. Διὰ τοῦτο δεικνύει τόσην ἀφοσίωσιν πρὸς αὐτὴν καὶ ἀναγκάζει πρὸς τοῦτο καὶ τὴν γυναῖκά του. Πρέπει δὲ νὰ προσθέσω ὅτι ὁ ἔρωσ εἶνε πρᾶγμα παντάπασιν ἄγνωστον εἰς τὸν ὅλιον ὕλικὸν βίον τῶν Λαπώνων, οὐδὲ λέξις ἔχουσι πρὸς ἐκφρασιν τοῦ αἰσθήματος τούτου, ἀλλὰ τὸ ἐκφράζουσι διὰ χυδασιότητος ἔρω, ἢν ἀδύνατὸν νὰ μεταφράσω. Καὶ εἰς τὴν ἀσύστατον ταύτην καὶ βάρβαρον κοινωνίαν, ὥπως συχρὰ εἰς τὰς πόλεις μας, τὸ χρῆμα κάμνει τὰ συνικέσια!

Ὅταν λοιπὸν ὁ Ἀάπων ἀποφασίζῃ νὰ νυμφεῖθῃ προσπαθεῖ ν' ἀνεύρῃ ὄχι τὴν ὠραιότεραν ἢ ἀγαθωτέραν νέαν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν νὰ κληρονομήσῃ πλείστους ταράνδους ἢ πλείωτερα σκεύη. Ἄκκα τὴν εὖρη, πορεύεται εἰς τὴν οἰκίαν της μετ' ἐνὸς ἐκ τῶν φίλων του. Ὁ φίλος εἰσέρχεται, ὁ δὲ γαμβρὸς μένει εἰς τὴν ὑβραν. Τότε ἀναγγέλλει ὁ φίλος εἰς τοὺς γονεῖς τῆς νέας τὸν σκοπὸν τῆς ἐπιτελέσεώς του καὶ προσφέρει εἰς αὐτοὺς ποτήριον οἰνοπνεύματος. Ἄν ἐκεῖνοι τὸ δεχθῶσι, θεωρεῖται τοῦτο ὡς πρῶτον σύμβολον τῶν ἀρραθῶνων καὶ προσκαλεῖται ὁ νέος νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν οἰκίαν. Ἄπ' οὗ εἰσέλθῃ προσφέρει εἰς μὲν τὴν νύμφην δερμάτινον θυλάκιον καὶ χρυσομένον ἀργυροῦν δακτύλιον, εἰς δὲ τοὺς γονεῖς της νέαν ἐνδυμασίαν. Ἄν τυχὸν βραδύτερον διαλυθῶσιν οἱ ἀρραθῶνες, οἱ γονεῖς ἀφείλουσι νὰ τῷ ἐπιτρέψωσι τὰ δῶρά του καὶ νὰ τῷ πληρώσωσι τὸ ποτήριον τοῦ οἰνοπνεύματος, τὸ ὅποιον ἔπιον. Ἄλλως, ἔρχεται ὁ μνηστὴρ ἐπὶ τινὰς μῆνας πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς μνηστῆς του, φέρων ἐκάστοτε πρὸς αὐτὴν καπνὸν καὶ οἰνόπνευμα καὶ συνδιαλέγεται μετ' αὐτῆς περὶ τῆς μελλούσης εὐτυχίας του. Ὁ γάμος τελεῖται διὰ μεγάλου συμπόσιου, ἐν ᾧ καταναλίσκονται πολλὰ ἀγρία λίπους καὶ πλείστον οἰνόπνευμα. Ἐπὶ ἐν ἔτος ὁ γαμβρὸς διαμένει παρὰ τῷ πενθερῷ, ὡς ὁ Ἰακὼβ παρὰ τῷ Λάβαν, βύσκων τοὺς ταράνδους του, ἀπ' οὗ δὲ παρέλθῃ τὸ ἔτος λαμβάνει ταράνδους τινὰς καὶ ἀπέρχεται μετὰ τῆς Ῥαχὴλ του. Ἄλλ' ἀκούει τοὺς κύνες ὕλακτοῦντας ἐπανέρχεται, φαίνεται, τὸ ποιμνιον ἐκ τῆς βοσκῆς. Δὲν εἶσθε περίεργος νὰ τὸ ἴδητε;

— Μάλιστα, ἀπήντησεν ὁ Μαρσέλ, ἔχω δὲ καὶ ἀνάγκην ν' ἀναπνεύσω καθαρὸν ἀέρα, διότι μ' ἐπνιξεν ὁ καπνός. Καὶ σεις, εἶπε στραφείς πρὸς τὴν Καρίναν, δὲν θέλετε νὰ ἐξέλθητε, δὲν σὲς ἐνοχλεῖ ὁ καπνός;

— Εἶμαι συνειθισμένη, ἀπήντησεν ἡσύχως ἡ Καρίνα, ἄλλως τε δὲ πρέπει νὰ μείνω ἐδῶ νὰ ἐπιτηρῶ τὸ παιδίον, διότι ἡ μήτηρ του θὰ ἀμέλξῃ τοὺς ταράνδους.

Καὶ ἐξῆλθεν ὁ Μαρσέλ ἄκων, ἀκολουθῶν τὸν ἰατρὸν, ὅστις τὴν προσεκάλεσε.

Ἐξῶθεν τῆς σκηνῆς ἠκούετο ὁ κρότος, ἢν ἀπετέλουν αἱ ἀρθρώσεις τῶν ποδῶν τῶν ἐρχομένων ταράνδων. Ὅποιον ποιμνιον! Βχουσι δίκαιον οἱ Ἀάπωνες νὰ ἐνομάζωσι τὸ ποιμνιον *σάβα*, ἔπερ εἰς τὴν γλώσσῃ των δηλοῖ *θάλασσα*, διότι πρᾶγματι θάλασσα κυραιομένη ἐφαίνοντο ἡ ποιμνη ἐκείνη τῶν ταράνδων. Ἄν μακρόθεν παρετήρεις τὰς κερασφόρους κεφαλὰς τῶν ζῶων ὁμοῦ καὶ πυκνῶς κινουμένας, οὐκ ἐνεθυμίσω τὸν Μάκβεθ καὶ οὐκ ἔλεγες ὅτι εἶνε τοῦ Βιρνάν τὸ κινούμενον δάσος. . .

Τὸ ποιμνιον συνηγελάσθη ἐντὸς μεγάλης μάνδρας, εἰς μίαν γωνίαν τῆς ὁποίας ὑψοῦτο πάσσαλος. Ἐκεῖ ἔμελλον νὰ ἀμεληθῶσιν αἱ θήλειαι. Ὁ Σβένδων ἤρπαξε δι' ἐνὸς σχοινοῦ ἀπὸ τῶν κεράτων τὰς ταράνδους καὶ τὰς ἔδενε, προσήρχετο ἔπειτα ἡ Ἄκκα ἵνα ἀμέλξῃ. Μετὰ τὴν ἐργασίαν ταύτην ὁ Σβένδων προσεκάλεσε τὸν ἰατρὸν νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν σκηνὴν ἵνα φάγῃ νωπὸν βοῦτυρον. Ἀλλὰ ἡ Καρίνα παρετήρησεν ὅτι αὐτὴ ἐβιάζετο νὰ ἐπιστρέψῃ οἴκαδε, ὁ δὲ Μαρσέλ οὐδεμίαν ὑρεξίν εἶχε νὰ φάγῃ εἰς τὴν ῥυπαρὰν ἐκείνην σκηνήν.

— Καλὰ λοιπὸν, εἶπεν ὁ Ἀάπων, ἀπ' οὗ δὲν θέλετε νὰ μείνατε, θὰ σὲς φέρω ἐν καλὸν τετάρτι ταράνδου.

— Ὅχι, ὄχι, σὲ εὐχαριστῶ, ἀπήντησεν ὁ ἰατρὸς.

— Βέβαια! καταφρονεῖς τὰ δῶρα τοῦ πτωχοῦ Ἀάπωνος.

Ὅτε ἐπέστρεφον εἰς Κάμμερφεστ ὁ Μαρσέλ ἔσχε τὴν περιέργειαν νὰ ἐρωτήσῃ τὸν ἰατρὸν διὰ τί δὲν ἤθελε νὰ δεχθῇ τὸ δῶρον τοῦ Σβένδων.

— Ἐ! φίλε μου, τῷ ἀπήντησεν ἐκεῖνος, δὲν ἠξέυρεις τὸν χαρακτήρα τῶν Λαπώνων. Διὰ τὸ τετάρτι αὐτὸ θὰ τῷ εἶμαι ὑποχρεωμένος διὰ βίου. Εἰς πᾶσαν περίστασιν θὰ ἔχη χιλίας ἀπειθήσεις παρ' ἐμοῦ καὶ θὰ μοὶ ὑπενομιζῇ αἰωνίως τὸ δῶρόν του. . .

Καὶ ἤρχισεν ὁ ἰατρὸς νὰ ὁμιλῇ περὶ τοῦ χαρακτήρος καὶ τῆς θρησκείας τῶν Λαπώνων μετὰ τὸσαυτῆς ἀκριβείας καὶ πολυμαθείας, ὥστε ὁ Μαρσέλ διακόπτων αὐτόν,

— Σὲς θαυμάζω, ἰατρὲ, τῷ εἶπε φαίνεται ὅτι πολὺ καταγίνεσθε καὶ πολλὰ ἀναγινώσκετε.

— Ναι, ἀπήντησεν ἐκεῖνος, ἡ μελέτη καὶ μάλιστα ἡ ἀνάγνωσις ἐπιστημονικῶν βιβλίων εἶνε ἡ μόνη μου ἐνασχόλησις καὶ ἡ μόνη μου παρηγορία κατὰ τοὺς μακροὺς μάλιστα καὶ σιδηροὺς χειμῶνας τῶν κλιμάτων τούτων. Ἐκμνον καὶ ἐγὼ πολλὰ σχέδια εἰς τὴν νεότητά μου, ὠνειροπόλησα πολὺ ὅτε ἤμην φοιτητὴς εἰς τὴν Χριστιανίαν. Ἀλλ' αἱ ἀνάγκαι μὲ ἔρριψαν ἐδῶ εἰς τὸ Κάμμερφεστ. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός μου, ὁ ὅποιος πολλὰ ἐθυσίασεν ὑπὲρ τῆς ἐκπαιδεύσεώς μου, ἐνυμφεῖθην ἀγαθὴν καὶ ἐνάρετον γυναῖκα, ἥτις ἠθέλησε νὰ συνταύτισθ τὴν

τύχην της μετὰ τῆς ἰδικῆς μου. Ἀπέκτησα δύο τέκνα ἐκ τοῦ γάμου μου, ζῶ ἡσυχοῦς καὶ, ἐλπίζω, τιμώμενος, διάγω δὲ τὸν βίον μου πρᾶττων τὸ ἀγαθὸν ἔσον δύναμαι, ἀγαπῶν τὴν γυναῖκά μου καὶ τὰ τέκνα μου καὶ μελετῶν.

Οἱ λόγοι οὗτοι ἐνεπαύθησαν βαθυτάτην αἰσθησιν εἰς τὸν Μαρσέλ. Ἐσκέπτετο καὶ ἄκων ὅτι καὶ ὁ Βλονδῶ τὰ αὐτὰ ἐπρέσβευε. Οἱ δύο οὗτοι ἄνδρες, ὁ ἰατρὸς καὶ ὁ Βλονδῶ, οἱ τόσον διάφοροι τὸν χαρακτήρα, τὰς ἔξεις καὶ τὴν παιδείαν, τὴν αὐτὴν εἶχον ἰδέαν περὶ τῆς ἀνθρωπίνης εὐδαιμονίας, ἀμφότεροι ἀνεύρισκον αὐτὴν ἐν τῷ ἡσύχῳ βίῳ καὶ τῇ οἰκογενεῖᾳ.

Καὶ ἐν τῷ ταῦτα ἀνελογίζετο ἀνέβλεψε καὶ εἶδε τὴν Καρίναν, ἥτις ἀτενῶς τὸν παρετήρει. Καὶ ἐσκέφθη τότε ὅτι θὰ ἦτο ἴσως καλλίον νὰ παραιτήσῃ διὰ παντός τὰ τοιμηρὰ του σχέδια καὶ ἀκολουθῶν τὴν γυναῖκα ἐκείνην, ἢν ἡ θεία Πρόνοια τῷ παρουσίαζε, νὰ ἀναζητήσῃ μετ' αὐτῆς ἀφανῆς καὶ ἡσυχοῦς τὴν ἀληθινὴν εὐδαιμονίαν.

Ἐκείνη πηγλῆ ἐδάδιζε πλησίον εἰς τὸν ἰατρὸν ἔχουσα τὸ πρόσωπον ἡμιεκαλυμμένον μὲ τὸ σάλι της. Ἐν τῇ σεμνῇ της ἡρεμίᾳ ὠμοιάζε πρὸς τὴν Μιλίτζαν ἐκείνην, ἢν περιγράφουσι τὰ δημοτικὰ τῆς Σερβίας ἔθνη. Ὁ Μαρσέλ τὴν ἀδήγησεν εἰς τὴν οἰκίαν της, συνάδευσε καὶ τὸν ἰατρὸν εἰς τὴν ἰδικήν του καὶ ἔμφροντος καὶ τεταραγμένου ἐπανῆλθεν εἰς τὸ πλοῖόν του.

XAVIER MARMIER
Μέλος τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας.

Ἐπιτομὴ συνόψεως.

Τὴν ἐπομένην διήγησιν ἐδημοσίευσεν ἐγγάτως γαλλιστὴν ἐν τοῖς Ἰστορικῶν μασι τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν, Γράμματων καὶ Ἱστορίας τοῦ Παρισι, ὁ δὲ ἑλληνικὸν ἔκδομα τὸ γένος κ. Ε. Γεωργίου, γνωστὸς πρὸ πολλοῦ γενόμενος διὰ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ, ἢν αἱ πλείους ὅπλασιν ἔχουσι ἐκ τῆς Ἑλλάδος. Πολλὰ δὲ τῶν ἔργων τοῦ φιλογενοῦς καὶ πεπαιδευμένου ἀνδρός ἐξεδόθησαν εἰς φῶς εἰτε δι' ἰδιαιτέρων βιβλίων εἶτε διὰ τῆς Revue des Deux Mondes καὶ ἄλλων περιουτικῶν συγγραμμάτων, περὶ ὧν ὅρα τὸν Κ' τόμον τῆς Παρθένου ἐν σελ. 192.

Ὁ συγγραφεὺς, ἐκθειάζων ὡς εἶλες τὴν ἐν Μαντάκι μάχην, τάσσει τὸν ἥρωα αὐτῆς μετὰ τῶν γενναίων ἐκείνων περὶ ὧν ὀλίγον ὁμιλεῖ ἡ ἱστορία· ἀλλ' ἐν τῇ ἱστορίᾳ δὲν ἦν σθένος καὶ αὐτῇ προτιμήσει, ὁ ἐνδόξος περὶ ἀρχιμανδρίτης θὰ ἀνεγράφετο διὰ τὸν λεωνίδειον θάνατον αὐτῶν εἰς τὸ χρυσοῦν τέμνος εἰς ὃ ἐλαράχη καὶ τοῦ Βάτσαρη τὸ ὄνομα. Ὅμοια ἀδελφὰ ἐγένετο καὶ πρὸς τὸν ἐν Κρήτῃ περὶ τὰ Κατῆ Μιχάλην, τὸν ἀπαντήσαντα εἰς τὸν κρεταίναντα ἀδελφὸν νὰ φάγῃ τὸν ἀνακόρευτον θάνατον· ἢ μίαν φορὴν ἐγεννήθηκα καὶ μίαν ὁ ἀποθάνω. Ν. Α.

Ο ΑΡΧΙΜΑΝΑΡΙΤΗΣ.
Ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἑλληνικοῦ ἄθρους.

Α'

Κατὰ τὰ μεταξὺ Μάνης καὶ Λακωνίας ὄρια ἀνοψοῦται γραφικὴ τις κορυφὴ τοῦ Ταυγῆτου, διαιρούμενη ὑπὸ τῶν ἀνωμαλιῶν τοῦ ὄρους εἰς τρία ὄροπέδια, δυσανάβατά μὲν, μάλιστα διὰ τὰ

περὶ αὐτὰ βάρβαρα, οὐχὶ ὅμως καὶ ἀπόσιτα διὰ μὴ δίστασον ν' ἀναβῆς, εἴ ποτε ἐπισκεφθῆς τὰ μέρη ἐκεῖνα. Καὶ ναὶ μὲν ὁ κόπος πολὺς καὶ πλειοτέρα ἢ ζάλη, ἀλλὰ ἡ θάλασσα τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου καὶ θελκτικωτάτου τῶν πανοραμμάτων θάλας σὲ ἀποζημιώσει, καθόσον ὑπὸ μὲν τοῦ πόδα σου κείνται ἡ κοιλάς τῆς Λακεδαιμόνου, ἡ εὐφορος πεδιάς καὶ ὁ μελαγχολικός κόλπος τῆς Μεσσηνίας, περαιτέρω δὲ αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγίου διαποικίλλουσαι ὡς ἀστέρες χρυσοῦ τὴν γλαυκὴν θάλασσαν, ἀπέναντί σου τὰ χλοερὰ ὀροπέδια τῆς Ἀρκαδίας, ἢ τε ἀνόμολος καὶ ὀρεινὴ Πελοπόννησος καὶ ἐπὶ τέλους μικρὸν μέρος τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, ὅπισθεν τοῦ ὁποῦ ἡ χιῶν τοῦ Παρνασσοῦ συμμίγνυται μετὰ τῶν πορφύρων ἀτμῶν τῆς ἀτμοσφαιρας. Τοιοῦτο δὲ τὸ θέαμα, ὥστε καὶ εἰς τὴν ἀσθενεστάτην μνήμην ἐγχαράττεται βελτίως. Καὶ οἱ μὲν γεωγράφοι ἐνομάζουσι τὸ ὄρος Μανιάκι, ὁ δὲ λαὸς *Τὴν ταμπούρια τοῦ Παπαφίβου*, ἐκ τοῦ ὀνόματος ὀπληρχηγοῦ, ὅς τις ἐπὶ τοῦ ὑπερ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος ἐπέσει ἐπὶ τῆς ὑψηλῆς ἐκεῖνης κορυφῆς μαχόμενος πρὸς τοὺς Τούρκους. Καὶ σήμερον ἐτι, ἀνακαλύπτων ὁ περιηγητὴς τὰ ὑπὸ τοῦ θάμβους δόξα, διατάζει νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἄνθρωπος συνέλαβε τὴν παράτολμον ἰδέαν νὰ προσελκύσῃ διὰ τῆς βίας εἰς τοσοῦτον ὕψος τὸν ἐξυθρῶν καὶ νὰ συγκροτήσῃ μάχην ἐντὸς τοιαύτης φουλαῆς.

Ἄνθεκε δὲ ὁ τολμητικὸς οὗτος εἰς τὴν πολυάριθμον φάλαγγα τῶν δευτερευόντων ἡρώων, περὶ ὧν μάλιστα ὁμιλεῖ ἡ ἱστορία, ἀλλὰ τῶν ἀποίων τὴν μνήμην σώζει ἐνίοτε ἐν μόνον ἄσμα, αὐτοσχέδιον ὅθεν τὴν ἐσπέραν τῆς μάχης ὑπὸ τινος τῶν συντρόφων τοῦ φονευθέντος. Ἡελλάκις μάλιστα οὐδὲ εἰδήσεις ἀξιοπίστοι ὑπάρχουσιν, ἵκαναὶ νὰ διευκολύνωσι τὰς περὶ τῶν περιέρφων καὶ ἐξαιρέτως λαοφιλήτων τούτων ἀνδρῶν μελέτας. Ἢ δὲ ποτε ἀποπειραθῆ τις νὰ γράψῃ περὶ αὐτῶν ἀναγκαζέσεται, ὅπως ἐννοήσῃ ἀκριθέστερον τὴν κατάστασιν τῶν ἡρώων καὶ τῶν πνευμάτων τοῦ χρόνου καθ' ὃν ἤμασαν, νὰ καταφύγῃ εἰς βιβλιοθήκας καὶ εἰς ἀφελῆ χρονικά. Οὕτω πως ἐπράξαμεν καὶ ἡμεῖς ἐπιχειρήσαντες νὰ διηγηθῶμεν ἐν ὀλίγοις τὰ κατὰ τὸν Ἀρχιμανδρίτην Δικαίον τὸν ἐπονομαζόμενον Παπαφίβου ἐξελέξαμεν δὲ τοῦτον μεταξὺ πολλῶν ἄλλων, διότι καὶ αἱ ἱστορικὴ περὶ αὐτοῦ ὁμιλοῦσιν ἐκτενέστερον.

Ὁ Δικαίος ἐγεννήθη ἐν ἔτει 1788 ἐν Πολιανῇ, χωρίῳ τῆς ἐπαρχίας Μεγαλοπόλεως, καί μιν κατὰ τὸν Ταύγετον, ὅπου ἡ ἀρχαιοτάτη αὐτοῦ οἰκογένεια ἐξεῖχε δι' ἐπιβροχῆς, τὴν ὁποίαν οὐτε αἱ Τούρκοι ἴσχυσαν νὰ κλονήσωσι. Καὶ τὴν μὲν πρώτην τοῦ νέου ἀγωγὴν ἀνέλαβε τις καλόγηρος, διδάξας αὐτὸν ἐντὸς ὀλίγου ὅ,τι ἐγίνωσκεν, ἢ το σχεδὸν μηδέν. Ἀφ' οὗ δὲ μετὰ ταῦτα ἐμαθίτευσεν εἰς τὸ γνωστὸν σχολεῖον τῆς Δημοκρατίας, ἐβιάσθη νὰ εἰσέλθῃ εἰς μοναστήριον καὶ νὰ

χειροτονηθῇ διάκονος. Ἦτο δὲ ὁ νεώτερος τῶν πέντε ἀδελφῶν, οἱ τινες ὑπεστήριζον τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἐπιβροχὴν τῆς οἰκογενείας. Ἐναγκαλισθεὶς ἀκουσίως τὸν μοναχικὸν βίον, οὕτε τὰς ὁρμάς τῆς φλογερᾶς κράσεως αὐτοῦ, οὕτε τὰ βίαια πάθη, οὕτε τὸν ἔρωτα τῆς ἐλευθερίας ἀπέβαλε. Διὸ ποτὲ μὲν ἤριζε πρὸς τὸν ἠγοούμενον, ποτὲ δὲ πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Μονεμβασίας καὶ ἄλλοτε πρὸς τοὺς κρατοῦντας. Καὶ ποτε ὁ ὀνομαζόμενος Χουσεῖν Ἀγᾶς, Ὁελησας ν' ἀρπάσῃ κτήματα τοῦ μοναστηρίου, ὁ Δικαίος ἀντέστη γενναίως καὶ κατόρθωσε νὰ ματαιώσῃ τὰς ἀξιώσεις τοῦ ἔρπαγο, ὅς τις ἠναγκάσθη μὲν νὰ ἀναβάλῃ, δὲν παρήτησεν ὅμως καὶ τοὺς φιλεκδικούς σκοπούς αὐτοῦ.

Ἄλλὰ δὲν ἐβράδυνε νὰ παρουσιασθῇ ἀρμοδιότερα εὐκαιρία, ὁ γάμος δηλαδὴ ἐνός τῶν ἀδελφῶν τοῦ ἡμετέρου ἥρωος. Προσκληθέντος αὐτοῦ ἵνα παρασταθῇ εἰς τὴν τελετὴν, ὁ Χουσεῖν, ὅς τις κατεσκόπευε πάσας τὰς κινήσεις τοῦ ἀντιπάλου, δραμῶν μετὰ δυνάμειος περιέζωσε τὴν οἰκίαν εἰς ἣν εἶχεν εἰσέλθει κατ' εὐτυχίαν ὅμως, καθὼς αἱ πλειεστὰ τῶν οἰκιῶν τῶν ὀπληρχηγῶν οὕτω καὶ αὐτὴ ἦτο μέγας πύργος ὄχυρός, ὅμοιος πρὸς τοὺς οἰκοδομηθέντας ὑπὸ τῶν ἐπὶ Ἡλιαρδουνοῦ βαρβάρων. Κατὰ τοὺς θαυραδίους ἐκεῖνους χρόνους ὅτε πάντα προσέκλινον προσεχῆ καὶ τρομερὰν ὕβελαν, οἱ κάτοικοι τῶν πύργων, ἀληθεὶς δεσπότες τῶν πέριξ χωρῶν, ἦσαν διαρκῶς ἑτοιμοὶ πρὸς πόλεμον ὅθεν καὶ ὁ Χουσεῖν εὖρε τοὺς Δικαίους παρεσκευασμένους καὶ τὸ φρούριον αὐτῶν ἐντελῶς ὠχυρωμένον ἄλλὰ μὴ ὕλων ν' ἀποχωρήσῃ ἀπρακτικὸς συνεκρότησε μάχην. Ὁ δὲ νέος μοναχός, ἐννοήσας ὅτι αὐτὸν μόνον κατεδίωκον, ἀπέδρα διὰ τινος παραπυλίδος καὶ ἀναβὰς εἰς ὄρθρον παρακείμενον εἰς τὴν πύργον, ἐκράξεν, ὡς ἄλλος Στέντιορ, τὰ ἐξῆς:

«Χουσεῖν μὴ πυροβόλη; πλέον, μὴ φονεύῃς ἀθώους καὶ μὴ κινδυνεύῃς τὴν ἰδίαν σου ζωὴν ἰδοὺ ἀναχωρῶ, ἀλλὰ θὰ ἐπιστρέψω μετ' ὀλίγον, καὶ τότε θὰ μὲ ἰδῆς ἢ ἐπίσκοπον ἢ πρωτοκλήφτην.» Καὶ μεταξὺ τῶν ἀποτόμων τρωπῶν τὰς ὁποίας ἐγίνωσκεν ἐκπαλαι ἐγένετο ἄφαντος.

Ἰδὼν δὲ ὅτι ἦτο ἀνάγκη ν' ἀναχωρήσῃ ἐπὶ τινὰ χρόνον, κατέβη εἰς Πάτρας, καὶ ἐμβὰς εἰς ἀλιάδα ἀπῆλθεν εἰς Χαλκῆνον ἄλλὰ μάλιστα φθὰς ἤκουσε γινόμενον πολλὸν λόγον περὶ συνομοσίας τεκταινομένης ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐναντίον τοῦ Σουλτάνου καὶ ὑπερ ἀπελευθερώσεως τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ἀμέσως ἀνεχώρησεν εἰς τὴν μητρόπολιν τῆς Τουρκίας ὅπως ἀνιγενέσῃ τὸ μυστήριον, διότι ἡ φιλοπατρία καὶ ἡ ἀδύναστος δραστηριότης αὐτοῦ προεμάντευον τὴν ἐπανάστασιν. Ἐπίβη δὲ εἰς πλοῖον πολεμικὸν φέρων συστατικὴν ἐπιστολὴν τοῦ ἐπισκόπου Χαλκῆνον, μὴ ἀγνωσῶντος τὸν μέχρι τοῦδε τρικυμιώδη βίον τοῦ τυλματίου Δικαίου.

Παρ' ὀλίγον ὅμως ἀπροσδόκητος τις περίστασις κατέστρεψε τὸ στάδιον αὐτοῦ καὶ ἐστέρει τὴν Ἑλλάδα ἐνός τῶν ἐνθερομότερων συνομοτῶν διότι ἐνῶ παρέπλεε τὸν Ἄθωνα, σφοδρὰ τρικυμία ἐπελούσο ἀνέτρψε τὸ πλοῖον τὸ φέρων τὸν Διάκονον καὶ τὴν τύχην αὐτοῦ. Ἄλλ' αὐτὸς, τὸν ὁποῖον οὐδέποτε ἐφόβησε κίνδυνος, ἐπέσει ἀτρόμητος εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἀρπάσας ξύλον κυμαινόμενον ἐφόσε σῶος εἰς τὴν ἀκτὴν. Καὶ πρῶτον πάντων ἐφρόντισε νὰ πεισθῇ μὴ ἀπολέσθῃ ἢ πολύτιμος ἐπιστολή· εὖρων δὲ αὐτὴν ἀπεσφραγισμένην ἀνέγνω ἐκ περιεργείας τὸ περιεχόμενον. Καὶ τί νομίζετε ὅτι εἶδεν; Εἶδεν ὅτι ὁ ἐπίσκοπος περιέγραφεν αὐτὸν ὡς ἄνθρωπον ταραχοποιὸν καὶ ἐπικίνδυνον, καὶ ἤξιον νὰ ἐμποδισθῇ διὰ παντὸς τρόπου ἢ εἰς Πελοπόννησον ἐπάνοδος αὐτοῦ. Ὅθεν εὐχαριστήσας τὸν Θεὸν τὸν ἀποκαλύψαντα αὐτῷ τὴν παγίδα, ἐβρίψεν εἰς τὴν θάλασσαν τὴν ἐπιστολὴν καὶ παρεδόθη εἰς τὴν τύχην.

Ἐνόσῃ δὲ εὐρεθῆ εὐκαιρία ἵνα ἐπαναλάβῃ τὸν πλοῦν, ἐπεσκέφθη τὸ «Λίγιον Ὀρος» ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ βίος τῶν μοναχῶν, μονότονος καὶ σχεδὸν ἀκίνητος, δὲν ἤρεσεν αὐτῷ, ἀνεχώρησε μετ' ὀλίγον καὶ, φθὰς εἰς τὴν βασιλεύουσαν, κατόκησεν εἰς τὸ Φανάριον, ὅπου ἐπεδόθη εἰς τὴν σπουδὴν τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων. Τοσαύτην δὲ εἶχε τὴν εὐφύαν καὶ τοσοῦτον τὸ ἀντιληπτικὸν, ὥστε ὁ Πατριάρχης ἀνόμασεν αὐτὸν Ἀρχιμανδρίτην. Εἰ δὲ καὶ ἦνοιγε τὸ ἀξίωμα τοῦτο εὐρύτερον στάδιον εἰς τὸν πρῶτον διάκονον, ὁ προβιβασθεὶς ὅμως ἄλλοι εἶχε κατὰ νοῦν, ἄλλου εἶδους φιλοδοξία ἐθέρμαινε τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἐπεθύμει νὰ ἀνακαλύψῃ τὰς ὑπερ τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας ἐνεργείας καὶ ἐπανερχόμενος εἰς Πελοπόννησον νὰ συντελέσῃ δραστηρίως εἰς προπαρασκευὴν ἐπαναστάσεως.

Σημειωτέον δὲ ὅτι τὸ ἔργον τῆς ἐξεγέρσεως εἶχεν ἀναλάβῃ ἀπὸ τοῦ 1815 ἔτους ἡ ἐπικληθεῖσα *Φιλικὴ Ἑταιρία*, τὴν ἔδραν ἔχουσα ἐν Φαναρίῳ καὶ ἕνα μόνον σκοπὸν θεωρούμενη, τὸν τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Ἑλλάδος. Πρὸς τοῦτο δὲ συνήθοιζε χρήματα, πολεμοφόδια καὶ ὅπλα καὶ ἐπροσπάθει νὰ πείσῃ τὸν αὐτοκράτορα τῆς Ῥωσίας ἵνα δώσῃ αὐτὸς τὸ σημεῖον τῆς ἐπαναστάσεως. Ὅθεν, πρὶν ἢ διασκορπισθῶσιν οἱ ἀπόστολοι τῆς Ἑταιρίας εἰς τὴν Πελοπόννησον, συνῆρσαν εἰς τὰς παριστρίους ἡγεμονίας, εἰς τὴν Ῥωσίαν καὶ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Ἀλεξάνδρου.

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ δὲ ἐκ τῶν πρώτων ἑταίρων Παναγιώτης Ἀναγνωστόπουλος, γνωρίσας τὸν Δικαίον καὶ θεωρήσας ἐπιτηδῆσον εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν ἔργου κατηχητοῦ, κατέταξε μετὰ τῶν ἄλλων ὁργάνων τῆς Ἑταιρίας καὶ ἀνόμασεν Ἀρμόδιον. Ἄλλ' ὁ νέος Ἀρμόδιος, σπεύδων νὰ μάθῃ τὰ μυστήρια ἵνα, μεταβὰς εἰς Πελοπόννη-

σον, κατηχήσῃ τοὺς συμπολίτας αὐτοῦ, καὶ δυσανασχετῶν πρὸς τὴν ἐκ τῶν ἀλλεπαλλήλων δοκιμασιῶν βραδύτητα, εἰσδύει διὰ νυκτὸς εἰς τὸν κοιτῶνα τοῦ Ἀναγνωστοπούλου καὶ κρατῶν ξίφος γυμνὸν, ἀπαιτεῖ νὰ ἀνακοινώσῃ αὐτῷ ἀμέσως δόκιλον τὸ σχέδιον. Καὶ ἐκείνος φοβηθεὶς ἀποκαλύπτει τὰ πάντα, καὶ, χαρηγῆσας τῷ τολμητικῷ χρηματικῶν τι ποσὸν ἀπέστειλε πληρεξούσιον εἰς Πελοπόννησον.

Καὶ ἀμέσως τὴν ἐπιούσαν ἀνεχώρησεν ὁ ἀπόστολος εἰς Βλαχίαν ἵνα συνεννοηθῇ μετὰ τῶν κυριωτέρων ἑταίρων. Ἐκεῖ δὲ ἐξῆψεν ἐτι μᾶλλον τὸν ζῆλον αὐτοῦ ὁ Ἀεβέντης, διαθεσβαίως περὶ τῆς ἀγαθῆς προαιρέσεως τῆς Ῥωσίας. Ἐκεῖ ἐγνώρισεν καὶ τὸν Φαρμάκην καὶ τὸν Ὀλύμπιον, τοὺς μετ' ὀλίγον ἀπαθανάτισαντας τὸ ὄνομα αὐτῶν διὰ θανάτου ἡρωϊκοῦ. Καὶ ἔκτατε, συνεννοήσαντες καὶ οἱ τρεῖς διὰ τῶν αὐτῶν αἰσθημάτων καὶ ἐλπίδων, ἐπεσφράγισαν τὴν ἀμοιβαίαν φιλίαν δι' ὄρκου, καὶ διὰ τῶν ἄλλων διατυπώσαν ὅσαι συνδέουσι τοὺς Κλέφτας εἰς παρομοίαν περιστάσει. Εἰς τοῦτον δὲ τὸν σύνδεσμον ὀφείλεται καὶ ἡ ἐλευθερία ἴσως δὲ καὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ διότι, προδοθεὶς ὑπὸ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀκριτομουθίας εἰς τὰς τουρκικὰς ἀρχάς, ἐβρίβθη εἰς τὰς φυλακάς, ἀφ' ὧν ἀπηλλάγη διὰ τῶν δύο φίλων. Ἀλλὰ μάλιστα ἐξῆλθε καὶ οἱ ἑταῖροι, ὑποπτεύοντες προδοσίαν, ἠτοιμάσθησαν νὰ ἐμπήξωσιν ἐγχειρίδιον εἰς τὸ στήθος αὐτοῦ ἀλλὰ καὶ πάλιν οἱ δύο φίλοι ἔσωσαν αὐτὸν καὶ ἀπέπεψαν κρυφίως ἀπὸ τοῦ Βουκουρεστίου εἰς Πελοπόννησον. Κατὰ δὲ τὸν διεδοκικὸν αὐτοῦ πλοῦν διέδωκεν ἀκάματος τὰ τῆς Ἑταιρίας. Ἐν Σμύρνῃ ἐδαψιλεύθησαν αὐτῷ ὅπλα καὶ πυρίτις τοσοῦτον ἀφθόνα, ὥστε ἠναγκάσθη νὰ καυλώσῃ πλοῖον κυβερνώμενον ὑπὸ πλοῦ τοῦ ἑταίρου ἵνα μετακομίσῃ εἰς Μάννην, τῆς ὁποίας οἱ ἀπόστομοι βράχοι ἦσαν ἐπιτηδῆσοι ν' ἀπακρύπτωσι τὰ ἀποκίβαζόμενα.

Καὶ ὅμως ὁ χαρακτήρ αὐτοῦ διετέλει ὢν πάντοτε δξύς. Μισῶν τὰς ἀναβολὰς καὶ τὰς περισκέψεις καὶ ἀπειδῶν ἑαυτοῦ οὕτε τῶν ἄλλων ἐφείδετο ἀλλ' ὡς ἐπισπεύδων τὴν ἐκρηξὴν καὶ αὐτὸς ἐβρίψοκινδύνει καὶ τοὺς ἄλλους, ἐβρίπτε δωρὰν εἰς κίνδυνον. «Ἄς χαθῶ, ἔγραφε πρὸς ἑταῖρον παραινόμενον αὐτῷ φρόνησιν, ἄς χαθῆ καὶ ὀλόκληρος ἢ Ἑταιρία. Τί πρὸς τοῦτο ἂν ἢ Ἑλλὰς σωθῆ;»

B'

Φθάσαντα δ' ἐπὶ τέλους εἰς Πελοπόννησον τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1821 ἔτους, ὑπεδέχθησαν οἱ πρὸ πολλοῦ περιμένοντες αὐτὸν ἀδελφοί, τῶν ὁποίων ὁ εἰς, ὁ Νικήτας, ἐνηγκαλίσθη ἐνθερομότερον. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκεῖνης τὰ τῆς Ἑταιρίας προήχθησαν ταχύτερον, διότι ἐνησοχλήθη. Πάραυτα εἰς κατάκτησιν τῆς ἀγάπης τοῦ λαοῦ ὡς εὐκολώτερον ἠλεκτριζόμενου, θέλων νὰ ἐξαναγκάσῃ δι' αὐτοῦ τοὺς προὔχοντας ὅπως πα-

ρακολουθήσωσι τὴν κοινὴν ὁρμὴν, καταφρονούντες τὴν φρόνησιν τὴν κρατούσαν ἐπὶ αὐτοὺς ὑπὸ τὸν ζυγόν. Διὸ μόλις ἔλλθων προσεῖλκυσε τὰ πλήθη μακρὰν τῶν χωρίων, μεταξὺ τῶν ὁρέων, καὶ ἤρχισε κηρύττων πόλεμον ὑπὲρ πίστεως καὶ πατριδος. Μετέβαινε δὲ διὰ τοῦτο ἀπὸ Πατρῶν εἰς Λίγιον, ἀπὸ Λίγιου εἰς Κόρινθον καὶ ἀπὸ Κορίνθου εἰς Ἄργος. Οἱ βιογράφοι τοῦ τολμητοῦ τούτου παριστῶσιν αὐτὸν ἔχοντα τὰ προτερήματα τῶν μεγάλων δημεγεργῶν, ἦτοι ὑψηλὸν καὶ εὐγενὲς τὸ ἀνάστημα, ἐμφαντικὸν τὸ ἀνδρικὸν κάλλος, ἔλευστικὸν τὸν λόγον καὶ ἀκατάσχετον τὴν ἀνδρίαν. Γενικὴ θέρημ ἐκυρίευσεν πάντας ὅπου καὶ ἂν μετέβαινε. Ἡ δὲ φαντασία τῶν ἀνθρώπων, ἡ ἀγαπῶσα τὰ ὑπερφυῖα, ἀπέδιδε μυστηριώδη καταγωγὴν εἰς τὸν ἀπόστολον αὐτὸν τῆς ἐλευθερίας. Ἄλλ' ἐπὶ τέλους οἱ προὔχοντες συνεταράχθησαν διότι, ἐπεσπῶσαν μὲν καὶ αὐτοὶ ὅπως καὶ ὁ λαὸς τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς πατριδος, ἀνελογίζοντο ὁμως τὰ δλέθρια ἀποτελέσματα ἃς ἂν παρέρσυνε κατόπιν αὐτῆς ἄωρος ἐπανάστασις. Ἀνεπόλου τὴν ἀποτυχίαν τῆς περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἐπαναστάσεως, τὴν αἰφνιδίαν ἐγκατάλειψιν τοῦ ὑπὸ τῶν Ῥώσων ὑποκινήθέντος ἀγώνος καὶ μάλιστα τὰς ἀπανθρώπους ἀντεδίκησεις, αἵτινες ἐπότισαν δι' αἵματος τὴν Πελοπόννησον. Συνελθόντες λοιπὸν εἰς μοναστήριον περὶ τὰς Καλάμας προσεκάλεσαν καὶ τὸν Δικαῖον ἢ συνέλευσις δὲ αὐτὴ ὑπῆρξεν ἡ πρώτη καὶ ἦν ἐγένετο λόγος περὶ τῆς τύχης τῆς Ἑλλάδος. Οἱ προὔχοντες ἐπέπληξαν σφοδρῶς τὸν Δικαῖον ὡς προκαλοῦντα ἀδικαιολογήτους ἐλπίδας καὶ ἐμπνέοντα πόθους πλήρεις κινδύνων, ἀλλὰ καὶ πόλεμον κηρύττοντα πρὶν ἢ ἀκούσῃ τὴν γνώμην τῶν πρώτων τοῦ ἔθνους. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Πατρῶν Γερμανός, αὐτὸς ἐκεῖνος ὃς τις, παρασυρόμενος ὑπὸ τῶν ὁρμῶν τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος, κυλόγησε μετὰ τινος μῆνας τὸ κίνημα, ὠνόμασεν αὐτὸν διεφθαρμένον καὶ ἀπατεῖνα. Ὁ τολμηρὸς ὁμως Ἀρχιμανδρίτης δὲν ἐταράχθη ἀλλ' ἀγγίλους ὡς συνήθως ἀπήγγησεν ἐν ἀκαρεῖ «Πάταξον μὲν, ἀκουσον δέ. Μὴ λησμονῆς ὅτι εἴμεθα ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ ὅτι πρέπει νὰ μιμηθῶμεν ἐκείνον τοῦ ὁποίου μὲ ἀναγκάζεις νὰ ἐπαναλάβω τὰ λόγια.» Μετὰ ταῦτα ἐπέδειξε τὰ πληρεξούσια αὐτοῦ ἐνώπιον τῆς συνελεύσεως, τὴν ὁποίαν εἶχε καταθέλξει ἡ γενναία ἀπάντησις. Τότε οἱ προὔχοντες ἠρώτησαν αὐτὸν ὁποῖον ἦτο τὸ σχέδιον τῆς ἐπαναστάσεως, ὁποῖους πόρους εἶχε, τίς ἦτο ἡ γνώμη τῶν εἰς τὰ ξένα πεπαιδευμένων Ἑλλήνων καὶ ὁποῖαι αἱ προαιρέσεις τῆς Εὐρώπης πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Καὶ ἐκεῖνος, ἐνδίδων εἰς τὴν φυσικὴν αὐτοῦ ὁρμὴν, ἀπάντησεν εἰς τὰς συνετάς ταύτας ἐρωτήσεις δι' ὑποσχέσεων τοσοῦτον ὑπερβολικῶν, ὥστε οἱ προσεστώτες, οἵτινες εἶχον δελεασθῆ κατ' ἀρχάς, συνέλαβον ἐκ νέου τὰς αὐτάς ὑποψίας. Καὶ διὰ

τοῦτο, ἐξερχόμενον τῆς συνελεύσεως ἀπέστειλαν καλῶς φρουρούμενον εἰς Μέγα Σπήλαιον τὸν μεγαλορρήμονα ἀρχιμανδρίτην.

Τὸ μοναστήριον τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου κεῖται περὶ τὴν μίαν ἡμέραν μακρὰν τοῦ κόλπου τῆς Κορίνθου εἰς τὰ βόθρα τῶν στενῶν τοῦ ὄρους Κυλλήνης. Καὶ τὰ μὲν παρακείμενα εἰς τὸν κόλπον δασώδη ὄρη γυμνοῦνται, καθύστερον μακρύνονται ἀπὸ τῆς θαλάσσης· ἀνάγκη δὲ μετὰ ὠρῶν τινῶν ὁδοιπορίαν νὰ εἰσέλθῃ ὁ ὁδοιπόρος εἰς στενὸν βαθμυδὸν συστελλόμενον ἢ ἀπόκρημνος ἀτραπὸς στρέφεται ἐλικοειδῶς νῦν μὲν ἀνωθεν χειμάρρου, νῦν δὲ ἐξ ἴσου πρὸς αὐτὸν μεταξὺ δύο μελανῶν καὶ ὑγρῶν βράχων σχηματιζόντων στενωπῶν, ἀπρόσιτον πρὸς τὸν ἥλιον. Εἰς ἄκρον δὲ μελαγχολικὴ ἢ ὁσα τῶν τόπων τούτων νομίζεις ὅτι μεταξὺ τῶν μυρίων περιστροφῶν τῆς μονοτονίας ταύτης ὁδοῦ πλανῶσαι ὡς ἐκ μαγίας, ὅτε ἔρος ὑψηλὸν ἐπτακοσίους ἢ ὀκτακοσίους πόδας ἀνυψοῦται αἰφνῆς ἐνώπιόν σου καὶ κλείει ἀπροσδοκῆτως τὴν σκοτεινὴν διαδόν. Καὶ κατὰ μὲν τοὺς πρόποδας αὐτοῦ ἐπικρατεῖ νύξ ἐκλειψία, ἡ δὲ κορυφὴ καταφλέγεται ἐπὶ ὑπὸ τῶν ἀκτίνων τοῦ δύνοντος ἡλίου. Ἦχος κώδιων βομβῆ' φωνῶν ὑπόβρῖνοι ἀπαντῶσιν εἰς αὐτὸν, κρότος θημάτων, ἡδὴ συγκεχυμένη ἐξεγείρουσι τὴν ἠχὴ καὶ ὁ ὁδοιπόρος δὲν δύναται νὰ ἐνοήσῃ πῶθεν ὁ αἰφνιδίος οὗτος κρότος. Ἀνυψοῖ τὴν κεφαλὴν καὶ παρατηρεῖ τριακοσίους πόδας ὑπὲρ αὐτὴν. Εἰς τὸ ἡμισυ περίπου τοῦ ὕψους τοῦ ἀποκλείοντος τὴν ὁδὸν βράχου, ἐκεῖ ἄνω γίνεται ὕλος οὗτος ὁ ὄρυθος· ἐκεῖ ἄνω κεῖται τὸ μοναστήριον τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου ὅπου οἱ καλόγηροι, βλέποντες τὸν ξένον, ἐτοιμάζονται νὰ ὑποδεχθῶσιν αὐτόν. Μετ' ὀλίγον ἔρχεται τις τῶν μοναχῶν εἰς συνάντησίν σου, σὲ εἰσάγει εἰς στενὸν ὑπόγειον, τὸ μόνον συγκοινωνοῦν πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς μονῆς, καὶ σὲ ὁδηγεῖ, κρατῶν κερὶν ἀνημμένον, διὰ πολλῶν καὶ εὐρυχωρίων φυσικῶν θαλάμων ἀλλεπαλλήλως κειμένων καὶ συγκοινωνούντων δι' εὐρέων κλιμάκων. Ἔνεκα δὲ τοῦ σκότους δὲν αἰσθάνεσαι σκοτεινίαν διαρκούσης τῆς παραδόξου αὐτῆς ἀναβάσεως. Ἐπὶ τέλους φθάνεις εἰς τὰς ἀνωτέρας ὀροφὰς ὅπου εὕρισκονται τὰ τριακόσια κελλῖα ἢ ἑνωμάτια, τὰ παρεκκλήσια καὶ αἱ διάφοροι αἰθούσαι τοῦ μοναστηρίου. Πάντα δὲ ταῦτα εἰσὶν ἐσκευασμένα ἐντὸς τοῦ βράχου καὶ συγκοινωνοῦσι διὰ ξυλίνων στοῶν προσηρτημένων ἐξωτερικῶς εἰς τὰς πλευρὰς τοῦ καθέτου τοῖχου. Διὰ τοῦ λεπτοῦ σανιδώματος βλέπεις ὅτι βυθίζεις ἐπὶ ἀθύσσου τριακοσίων ποδῶν καὶ φάνεται σοι ὅτι μίαν μόνον πνοὴν ἀνέμου ἐπὶ τοῦ ἐναερίου ἐκείνου εἰδάμενος ἀρκεῖ ν' ἀναρπάσῃ αὐτὸ ὡς ξηρὸν φύλλον.

Τὸ μοναστήριον τοῦτο, τὸ σημαντικώτερον πάντων τῶν ἐν Ἑλλάδι, ὠκοδομήθη τὴν ἕβδομον αἰῶνα τῆ ἐπινοήσεως ἀγίας γυναικὸς ἐξ αὐτοκρατορικοῦ αἵματος, τῆς Ἐυδοξίας, ὁδηγηθείσης ἐκεῖ

ὑπὸ θαυματουργοῦ εἰκότος τῆς Θεοτόκου. Ἡ εἰκὼν δὲ αὐτῆς ὡρίζεται καὶ σήμερον καὶ ἀποδίδεται εἰς τὴν γραφίδα τοῦ Ἀποστόλου Λουκᾶ.

Ἐννοεῖται ὅτι ἐκ ταιαύτης φυλακῆς ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐξέλθῃ ἄλλως πῶς ὁ ἡμέτερος ἀρχιμανδρίτης ἢ τῆ συγκρατήσεως τῶν φυλάκων. Καὶ ὁμως αὐτὸς, ἐνῶ ἔτι ἔβλεπε τὰς πύλας κλειομένας, ἀνεμέτρεε κατὰ νοῦν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν καθ' ἃς θὰ ἤτοίμαζε τοὺς τρόπους τῆς δραπέτευσως αὐτοῦ καὶ τῆς κατηχήσεως τῶν δεσμωτῶν. Ἐγίνωσκεν ὅτι ἀνέκαθεν οἱ καλόγηροι τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου ἀπεστρέφοντο τοὺς Τούρκους, ὅτι τὰ χρονικὰ τοῦ μοναστηρίου ἀνεκάλουν εἰς τὴν μνήμην τὰς πολυαριθμούς πολιορκίας τῆς μονῆς καὶ τὰς πρὸς τοὺς ἀπίστους μάχας τῶν μοναχῶν καὶ ὅτι θὰ ἦσαν πρόθυμοι νὰ κηρύξωσι μετ' αὐτοῦ νέαν σταυροφορίαν. Καὶ δὲν ἠπατάτο διότι μόλις παρήλθον ὀλίγαι ἡμέραι καὶ ἐγένετο ἄφαντος μετ' ἄλλων πενητήκοντα μοναχῶν, οἵτινες, διασκορπισθέντες πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος, ἐκήρυττον τὸν ἱερὸν πόλεμον. Αὐτὸς δὲ, ποτὲ μὲν φέρων ἐνδυμα κλέφτου, ποτὲ δὲ βράσον ἐπαίτου δερβίσου, ἀναγκαζόμενος ν' ἀποφεύγῃ οὐ μόνον τοὺς Τούρκους ἀλλὰ καὶ τοὺς προεστώτας, περιπατῶν τὴν νύκτα καὶ κρυπτόμενος τὴν ἡμέραν, διευθύνθη πρὸς τὴν Μάνην.

Ἦτο δὲ τότε ἀνεξάρτητος σχεδὸν διοικητῆς τῆς ἐπαρχίας ταύτης ἀνὴρ τις ἀπολαύων μεγίστης δημοτικότητος, καὶ πρῶτος μεταξὺ τῶν πρώτων, ὁ Πέτρος Μικρομυιχάλης, γνωστότερος ἐν τῇ ἱστορίᾳ καὶ μεταξὺ τοῦ ἀγρίου καὶ ἀδαμάστου αὐτοῦ λαοῦ ὑπὸ τὸ ὄνομα Πετρόμπεης ἢ ἡγεμῶν τῆς Μάνης. Ἀλλὰ καὶ ἀρχηγὸς πολυαριθμοῦ καὶ ἀξιοθαυμάστου οἰκογενείας ἦτο, ἡς ὑπὲρ τὰ τριακόσια μέλη ἔθαψαν διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος τὴν γῆν τῆς πατριδος. Φιλόπατρις δὲ καὶ ἥσως, ἀγαπῶν τὸν χρυσὸν ἵνα μεταδίδῃ αὐτὸν ἀφειδῶς, χαρκατῆρα ἔχων ἐντιμον καὶ φαίδρον, ὑπερεῖχε πάντων τῶν προϋχόντων τοῦ ἔθνους διὰ τῆς ἐπιβροχῆς αὐτοῦ. Καὶ ὁ ἀνεδακνύετο ἴσως καὶ βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος, ἂν εἶχε νοῦν μὲν πολιτικώτερον φιλοδοξίαν δὲ ὀλιγωτέραν.

Τοιοῦτος ἐκεῖνος πρὸς ἂν ἀπήρχετο ὁ Δικαῖος. Ὁ βιογράφος αὐτοῦ Φωτάκος, διηγούμενος τὰς περιπετείας τῆς λαθραίας ταύτης ὁδοιπορίας, ἀναφέρει καὶ τὸ ἐξῆς συμβῆν, δεικνύον τὸν δεισιδαίμονα χαρακτήρα τῶν Ἑλλήνων. Ἐνῶ ἐπλησίαζεν εἰς τὴν Μάνην ὁ Δικαῖος ἐξαπέστειλε πρὸ αὐτοῦ πιστὸν τινα ὁπαδὸν ὀνομαζόμενον Δραγόνα, αὐτὸς δὲ κατέλυσε τὴν νύκτα ἐν καλόβῃ ποιμένων περὶ τὴν Πολιανὴν μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ Νικήτα· ἀλλ' ὁ ὕπνος ἔρραγε τὰ βλέφαρα αὐτοῦ. Αἰφνῆς ὁ Νικήτας, ὃς τις ἐκοιμάτο βαθείως, ἀναπαθήσας ἐκραξε· «Γρήγορα, ἀδελφέ, ἂς ἀναχωρήσωμεν, διότι κινδυνεύεις. Βλέπεις τὸ ὄνειρόν μου ὅτι μαῦρος σκύλος ἔπεσε κατεπάνω σου καὶ σ' εἰδάγασε θανασιμῶς.—Θὰ ἐκοιμήθης νη-

στικὸς, Νικήτα μου, ἀπεκρίθη ὁ Δικαῖος, καὶ διὰ τοῦτο εἶδες κακὸν ὄνειρον.» Μετὰ ταῦτα παρατηρήσας τὸν οὐρανὸν, τὸν ὁποῖον ἐλευκάνειν ἡ αὐγὴ, εἶδεν ἄνθρωπον ἐρχόμενον μετὰ σπουδῆς καὶ φοροῦντα μαῦρην καπόταν. «Ἴδὲ, εἶπεν ὁ Δικαῖος πρὸς τὸν ἀδελφόν· ἴσως ἔχεις δίκαιον· νὰ ὁ μαῦρος σκύλος.» Καὶ μετὰ μικρὸν ἐφθασεν ὁ ἐρχόμενος, ὅστις ἦτο ὁ Δραγόνας. Ὁ δὲ Δικαῖος ἠρώτησεν αὐτόν· «Τί ἔχεις κατὰ νοῦν ἐρχόμενος εἰς ταιαύτην ὥραν; Ἐχεις βεβαίως κακοὺς σκοποὺς ἐναντίον μου.—Ὁχι, ἀπεκρίθη ὁ Δραγόνας. Βλέπεις τοὺς ὀπλαρχηγούς τῆς Μάνης συνηγμένους εἰς τοῦ Πετρόμπεη· αὐτοὶ ἔχουν κακοὺς σκοποὺς διὰ σέ. Μ' ἐστειλαν νὰ σὲ φονεύσω· ἐγὼ ἔφυγα, ὅχι ὅμως μὲ τοιοῦτον σκοπὸν πιστεύσέ με.» Εἶπε καὶ ἐγένετο ἄφαντος.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ Δικαῖος, «Γρήγορα, ἀνέκραξε σὺν τὸν ἀδελφόν σου, πρέπει ἀφεύκτως νὰ πηγαίνω σήμερον εἰς τοῦ Πετρόμπεη.» Ὁ κίνδυνος εἴλωσε τὸν Δικαῖον ὡς ὁ μαγνήτης τὸν σίδηρον, διότι ἐσκέφη ὅτι ἀφ' οὗ ἀπαξ εἰσέλθῃ αἰφνιδίως εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἡγεμόνος τῆς Μάνης καὶ ξενισθῆ παρ' αὐτοῦ, δὲν εἶχε πλέον κανένα φόβον. Πλὴν τούτου, γνωρίζων τὴν φιλοπατρίαν τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Μάνης, ἦτο βέβαιος ὅτι θὰ ἐπαιθεν αὐτόν.

Καὶ πάραυτα, καταφρονῶν πάντα κινδύνων διουόνεται ἀγνωστός εἰς τὴν Μάνην, εἰσέρχεται ἀπροσδοκῆτως εἰς τοῦ Πετρόμπεη καὶ δὲν βραδύνει νὰ πεισθῆ ὅτι καὶ αὐτὸς ἐκυριεύετο ὑπὸ τῶν αὐτῶν αἰσθημάτων· καθύστερον, ἐπιχειρηματίας ἂν ὑπὲρ πάντα ἄλλον, ἀνέμενε πρὸ πολλοῦ κατὰλληλον εὐκαιρίαν ἵνα ἀποσεισῇ τὸν ζυγὸν τοῦ Σουλτάνου καὶ ν' ἀπαλλαγθῇ τοῦ φόρου τὸν ὁποῖον ἀπέτινε κατ' ἔτος. Διέθρυπτε δὲ ἰδίως τὴν φιλοδοξίαν αὐτοῦ ἡ ἰδέα, ὅτι πρῶτος θὰ ἀνέπτυσσε τὴν σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως. Ἐν τοσοῦτῳ ἡ Θεία Πρόνοια, ἡτις ἐνασμενίζει νὰ συντρέχῃ τὰ ἔργα τῶν σκοπῶν αὐτῆς, προητοίμαζε περίστασιν ἐξ ἐκείνων αἵτινες εἶναι πειστικώτεραι καὶ τῶν πειστικωτέρων λόγων. Μόλις εἶχον ἀρχίσει νὰ συεννοῶνται καὶ τις τῶν ὁπαδῶν τοῦ Δικαίου εἰσελθὼν ἔφερε τὴν εὐχάριστον εἶδησιν ὅτι τὸ πλοῖον τὸ φέρον ἐκ Σμύρνης ὄπλα καὶ πολεμφοδία εἰσῆρχετο εἰς τὸν λιμένα τοῦ Ἄρμου. «Εἶναι λοιπὸν ψευδεῖς, ἀνέκραξεν ὁ Δικαῖος ὡς ἐν θριάμβῳ, αἱ ὑποσχέσεις μου; Δὲν εἶναι καιρὸς νὰ ἐνεργήσωμεν;» Ὁ Πετρόμπεης ἀπεκρίθη διὰ νεύματος καταφατικῶς, καὶ οἱ δύο ὄρμησαν εἰς τὴν θάλασσαν. Τὸ πολύτιμον φορτίον ἀπεβιβάσθη ὑπ' αὐτὰ τὰ ὄπλα τῶν Τούρκων, πλησίον τῶν ὁποίων ἀπῆχθησαν ὡς πῆθοι ἄλατος οἱ περιέχοντες τὴν πυρίτιδα. Δυστυχῶς ὁμως περὶ τὰ τέλη τῆς μετακομίσεως πεισῶν κατὰ γῆς εἰς αὐτὸν διεβράβη· οὕτω δὲ γενομένης γνωστῆς τῆς ἀληθείας Ἑλλήνες καὶ Τούρκοι ἔτρεξαν εἰς τὰ ὄπλα. Ὁ πρῶτος οὗτος σπινθήρ

ήρκεσε να εξάψη το πύρ, ού τινος τὰ σπέρματα είχαν αφήσει επισθεν αὐτοῦ ὁ Δικαίος. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐτελέσθη ἡ ἐπανάστασις, καὶ προκήρυξις ἔνθερος ἀνήγγειλεν εἰς τὸν πεπολιτισμένον κόσμον τὰ δικαίωματα τῶν Ἑλλήνων εἰς ἀνάκτησιν τῆς ἐλευθερίας. Ἡ Εὐρώπη ἤκουσε τὴν ἀγγέλιαν μετὰ συμπαιδείας καὶ μετ' ἐνθουσιασμοῦ τοιοῦτου ὁποῖον ἴσως δὲν θὰ ἠσθάνετο σήμερον. Πρὶν ἢ παρέλθῃ ἡ ἑβδομάς ἡ καθέδρα τῆς Μεσσηνίας, αἱ Καλάμαι, ἐκυριεύθη ὑπὸ τοῦ Πιέτρου Μαυρομιχάλη. Κατὰ παράδοξον δὲ σύμπτωσιν ἡ ἡμέρα τοῦ πρώτου τούτου Ὁραμβίου, ἦτο αὐτὴ ἐκείνη τὴν ὁποίαν ἡ Ἐταιρία εἶχεν ὀρίσει πρὸ πολλοῦ εἰς ἀνακήρυξιν τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἐκτοτε, οὐδεὶς πλέον διενοήθη νὰ μεταχειρισθῇ τὸν Ἀρχιμακρόντην ὡς ἄνθρωπον ἐπικίνδυνον καὶ διεφθαρμένον· ἀλλὰ, καὶ οἱ αὐστηρότερον πολιτευθέντες πρὸς αὐτὸν, ἀνεγνώρισαν ὅτι εἶχε δίκαιον, ὅτι ὁ Θεὸς ἐδοῦθησε τὴν τόλμην αὐτοῦ καὶ ὅτι, ἄνευ τοῦ ὑπερβολικοῦ Ὁραμβίου μὲν οὐ διεκινδύνευσεν τὰ πάντα, ὅπως σώσῃ τὰ πάντα, ἢ Ἑλλάς θὰ περιέμενεν ἴσως ἐπὶ πολλὰ ἔτη τὴν ὄραν τῆς ἀπελευθερώσεως.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὁ Ἀρχιμακρόντης μεταβλήθη εἰς κλέφτην, τηρήσας μόνον τὸ δημοτικὸν αὐτοῦ ἐπώνυμον, τὸ τοῦ Παπαφλέσσα, καὶ τὸ ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτοῦ ἔθος τοῦ φέρειν δόλοκληρον τὸν πώγωνα, ἐναντίον τῆς ἕξως τῶν κλεφτῶν ἐχόντων μακρὸν τὸν μύστακα. Περιττὸν δὲ νομίζομεν νὰ παρακολουθήσωμεν αὐτὸν εἰς πάντα τὰ πεδία τῶν μαχῶν εἰς ἃ διεκρίθη διὰ μεγίστης ἀνδρίας. Λέγομεν μόνον ὅτι καὶ πλησίον ἀνδρῶν, οἱοὶ Κολοκοτρώνης, Ὀδυσσεὺς καὶ Νικητάς ὁ Τουρκοφάγος, διέπρεψε.

Ὅτε δὲ ἦν Ἀστρεὶ συνέλευσις συνῆλθεν ὅπως καταρτίσῃ προσωρινὴν κυβέρνησιν, ἐδόθη καὶ εἰς τὸν Δικαίον ὑπόβλημα ἐκ τῶν ἀνωτέρων. Ἀλλὰ κατὰ παράδοξον σύμπτωσιν ὠνομάσθη ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν, αὐτὸς ὅς τις ἦτο τόσον ἀνεπιτήδειος περὶ τὰ τῆς διοικήσεως ὅσον ἦτο καὶ περὶ τὰ τοῦ μοναχικοῦ βίου. Ἀλλ' ἡ περίοδος ἐκείνη δὲν ἦτο ἐκ τῶν λαμπροτέρων τοῦ βίου αὐτοῦ, διότι, ἀπαρνηθεὶς τὸ φυσικὸν στοιχείον, τὸ τῶν στρατοπέδων, ἐξωλίσθη εἰς τὰς βραδιουργίας αἱ τινες διήρουν τότε τοὺς ἀρχηγοὺς τοῦ ἔθνους καὶ ἐνηγαλίσθη ἀπερισκέπτως τὴν μερίδα τῶν πολιτικῶν ἐναντίον τῆς τῶν ἀρχαίων αὐτοῦ συντρόφων, τῶν στρατιωτικῶν. Παραδόξως μάλιστα εἰς τὰς ἡδονὰς καὶ εἰς τὴν ἀσωτείαν μετὰ τῆς θέρης ἦτις ἀνεφλεγεν αὐτὸν καὶ κατὰ τὰ λοιπὰ. Ἀμερικανὸς δὲ τις φιλέλληνας, ὁ Χάου, ὅς τις εἶδεν αὐτὸν μαχόμενον κατὰ τῶν Τούρκων, βεβαίως ἔτι οὐδέποτε ἀπῆλθον Ἑλληνα Ὀαυμαστότερον τοῦ Δικαίου κατὰ τὰς μάχας. Ἐπανεῦρε δὲ αὐτὸν εἰς Ναύπλιον κατοικοῦντα ὡσπερ ἐν παλατίῳ, ἐνδεδιμένον ὡς

πασῶς, ἐξήλωμένον τρυφήλως ἐπὶ μαλακῶν τρομάτων, καπνίζοντα τσιγάρεν, ἐνὶ λόγῳ βεβωτισμένον εἰς ἡδονὴν καὶ εἰς τὴν μαλακότητά ἐκείνην τὴν ὁποίαν οἱ ἐν τῇ Ἀνατολῇ ὀνομάζουσι κέφι. Διὸ καὶ ἔμεινεν ἑστατικός, ἰδὼν τὴν τοιαύτην ἀλλοίωσιν τοῦ ἥρωος.

Γ'

Ὅκτὸ ἡμέρας μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν ταύτην ὁ φιλέλληνας οὗτος, πλανηθεὶς μεταξὺ σκότους βαθέος, ἦλθεν εἰς τὰ στενὰ τοῦ Ταυγέτου. Ἦτοιμάζετο δὲ, ὡς λέγει, νὰ περιμένῃ τὴν ἡμέραν ἵνα προχωρήσῃ ὅτε εἶδε λάμποντα μεγάλα πυρὰ εἰς ὕψος μέγα, εἰς τὴν κορυφὴν αὐτὴν τοῦ ὄρους περὶ τοῦ πρόποδος τοῦ ὁποῖου εὕρισκετο. Τότε διευθυνθεὶς πρὸς τὸ φῶς, εὐρέθη μεταξὺ ἑλληνικῶν προφυλακῶν καὶ ὠδηγήθη πρὸς τὸν ἀρχηγόν. Φαντάσθητε δὲ τὴν ἐκπληξιν αὐτοῦ, ὅτε ἀνεγνώρισεν τὸν Δικαίον, φέροντα τὸ ἀνδρικὸν ἔνδυμα τοῦ ἀρματωλοῦ, ἔχοντα τὸν ὀφθαλμὸν φλογερὸν καὶ τὴν χειρονομίαν ζωηρὰν ὡς κατὰ τὴν παραμονὴν μάχης, ἐκμυζῶντα ἐν οικιότητι μετὰ τῶν παλληκαριῶν τὸ βραχὺ τσιμπούκιον τὸ ὁποῖον ἕκαστος κλέφτης φέρει πάντοτε εἰς τὴν ζώνην μετὰ ζυμαγαρίου καὶ πυροβόλου, τοιοῦτον ἐνὶ λόγῳ ὁποῖον εἶχε γνωρίσει κατὰ πρόωτον.

Τί δὲ εἶχε συμβῆ; Ἦλθεν ἡ νέα αὐτὴ καὶ αἰφνιδία ἀλλοίωσις; Βεβαίως ἦν συνέβη τι σπουδαίον, ἢ ἐμφάνισις τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τῶν Αἰγυπτίων εἰς τὰ παράλια τῆς Μάνης. Ὁ Δικαίος, τὸ βλέμμα ἔχων ἀληθοῦς στρατηγού, ἐνόησεν εὐθὺς τὴν κίνδυνον ὅστις ἠπεύλει τὸν τόπον. Ὅτε κατὰ πρόωτον ἔμαθεν ἐν Ναυπλίῳ τὴν εἰδησίαν ταύτην, ἤρπασεν τὰ ὄπλα αὐτοῦ καὶ ἐξῆλθε πάραυτα μετὰ τινῶν στρατιωτῶν, ἀφ' ὧν οὐδέποτε ἐχωρίζετο, καὶ δραμίων ἀκατάσχετος πρὸς τὴν Λακωνίαν ἐστρατολόγησε κατ' ὁδὸν τρεῖς χιλιάδας ἀνδρῶν. Φθάς δὲ εἰς Τρίπολιν ἐξώρκεισε τὸν Πετρόμπεην νὰ παρακολουθήσῃ αὐτὸν μετ' ὄλου τοῦ στρατοῦ. Ὅτε ἤμως ἐφθασεν εἰς τὴν κοιλάδα τῆς Λακεδαιμόνος ἐπέστη ὅτι ἀδύνατον ἦτο ν' ἀντιταχθῇ εἰς ἀνοικτὸν πεδίον πρὸς τὸν πολυάριθμον καὶ καλῶς ἠσκημένον στρατὸν τοῦ Ἰσραὴλ· ἔπρεπεν ἕμως νὰ ἐμποδίσῃ διὰ παντὸς τρόπου τὴν πρόοδον τοῦ ἐχθροῦ, ὅπως δόσῃ καιρὸν εἰς τοὺς Ἑλληνας στρατηγούς νὰ συνάξωσι τὰς δυνάμεις αὐτῶν.

Ὁ στρατηγικὸς τοῦ ἀνδρὸς νοῦς ἦλθεν ἀμέσως εἰς βοήθειαν καὶ ἰδοὺ ὁποῖον σχέδιον προσβολῆς συνέλαβεν· ἀπεφάσισε νὰ προσβάλῃ τὸν Ἰσραὴλ κατὰ τρόπον καλύπτοντα τὸ ἀνεπαρῆς τῶν μικρῶν δυνάμεων τῶν Ἑλλήνων, νὰ προσελκύσῃ αὐτὸν εἰς τὰς ἀποτόμους πλευρὰς τοῦ Ταυγέτου καὶ νὰ ἀναχαιτίσῃ τὴν πρόοδον αὐτοῦ μέχρι τῆς ἀφίξεως τοῦ Πετρόμπεη, ὅτε ἤθελεν εὐρεθῆ μεταξὺ δύο πυρῶν. Καὶ πέμψας πρὸς τὸν

Μαυρομιχάλην πεζοδρόμους ἵνα διακοινώσῃ αὐτῷ τὸ σχέδιον καὶ νὰ προτρέψῃ νὰ ἔλθῃ τὸ ταχύτερον, ἐπεχείρισεν κατὰ τῶν Αἰγυπτίων σειρὰν ζωηρῶν ἀκροβολισμῶν, νυκτερινῶν ἀπροσδοκῆτων ἐπιθέσεων καὶ φονικῶν ἐνεδρῶν. Ἐν τῇ μεταξὺ τούτῳ ἔλαβε παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ Νικητά, μὴ προφθάσαντος νὰ ἐκστρατεύσῃ συγχρόνως, ἐπιστολὴν δι' ἧς παρεκαλεῖτο νὰ μὴ διακινδυνεύσῃ εἰς μάτην τὴν ζωὴν αὐτοῦ· ἀλλ' ὁ Δικαίος ἀπεκρίθη ὡς ἐξῆς· «Ἀγαπητέ μου Νικητά, ὠρκίσθηθα ἄλλοτε νὰ χύσω τὸ αἷμά μου ὑπὲρ τῆς πατρίδος, σήμερον δὲ πιστεύω ὅτι ἐφθασεν ἡ ὄρα νὰ ἐκπληρώσω τὸν ὄρκον μου. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη εἶναι βεβαίως ἡ πρώτη καὶ ἡ τελευταία τὴν ὁποίαν σὲ γράφω. Φύλαξον αὐτὴν ἵνα τὴν ἀναγινώσκῃς ἐνὶ στενωπῶν καὶ ἐνθυμούμενός με.» Ὡς βλέπει ὁ ἀναγινώστης, ἐταράττετο μὲν ἡ ἀδάμαστος καρδιά τοῦ Δικαίου ὑπὸ ἀπαισίαν προαισθημάτων ὅτε ἔγραψεν, τὸ ὄρα δὲ ἔμεινε αὐτοῦ ἔμμενον ἀκαμπτον.

Ὅτε δὲ ἐνόησεν ὅτι ἐξήγειρεν ὅσον ἔδει τὴν προσοχὴν τοῦ Ἰσραὴλ, συνεκέντρωσεν ἐν τάχει τοὺς τρισχιλίους ἀνδρείους αὐτοῦ κατὰ τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Μανιάκι καὶ, δείξας πρὸς τοὺς ἀξιωματικούς τὴν κορυφὴν, εἶπε· «Ἐκεῖ ἐπάνω πρέπει νὰ ἐλκύσωμεν τὸν Ἰσραὴλ. Ἐάν ἐνόσω μαχόμεθα φθάσῃ ὁ Πετρόμπεης ἢ νίκη εἶναι βεβαία· ἐάν δὲ ἀργοπορήσῃ οὐδεὶς ἡμῶν θὰ καταβῇ ζῶν. Εἰσθε λοιπὸν ἐλεύθεροι νὰ μείνετε ἢ νὰ φύγετε.» Ἀλλὰ πάντες ὀρκίσθησαν ν' ἀκολουθήσωσιν αὐτόν. Ἀμέσως δὲ τὸ ἐσπέρας ἐπεχείρησαν τὴν ἀνάβασιν· ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐπίπονον ἐκείνην νυκτερινὴν πεζοδρομίαν πολλὰι καρδίαι ἐδειλίασαν· καὶ τοὺς πλέον ἀτρομήτους κατέλαβε δειλία καὶ μικρὸν κατὰ μικρὸν κατέλιπον τὸν ἀρχηγόν. Ἐστάγασεν, ἀνεκράξεν ὁ Δικαίος, ὑπάγετε ἀνδρῶν. Τούλάχιστον εἰδοποιήσατε τὸν Πετρόμπεην νὰ ἔλθῃ τὸ ταχύτερον.»

Ὅτε δὲ τὸ πρωτὸ ἐφθασεν εἰς τὴν κορυφὴν παρακολουθεῖτο ὑπὸ πεντακοσίων, ἢ τριακοσίων κατὰ τὸν βιογράφον αὐτοῦ, ὅστις συγκρίνει σεμνυνόμενος τὸν μικρότερον τοῦτον ἀριθμὸν τῶν ἀνδρῶν πρὸς τοὺς τριακοσίους τῶν θερμοπυλῶν καὶ τὴν ἀρχηγὸν αὐτῶν πρὸς τὸν Λεωνίδα.

Τούτους λοιπὸν τοὺς τριακοσίους διεισέεισε ὁ Δικαίος εἰς τὴν τριπλὴν κορυφὴν τὴν ὁποίαν ὠχράσεν διὰ χανθᾶκων καὶ προμαχώνων· τὸ δὲ ἐσπέρας ἦναψε κατὰ τὰ ἀνώτερα μέρη τοῦ ὄρους μέγιστα πυρὰ, σκοπὸν ἔχων ν' ἀπατήσῃ τὸν ἐχθρὸν ὅτι ὑπῆρχεν ἐκεῖ πολὺς στρατός καὶ νὰ προσελκύσῃ αὐτόν.

Καὶ ἐπέτυχε τὸ στρατήγημα, διότι ὁ Ἰσραὴλ, σκεφθεὶς ὅτι δὲν ἔπρεπε ν' ἐφήσῃ επισθεν αὐτοῦ ἐχθρὸν ἐπικίνδυνον, ὤρμησεν ἅμα πρῶτας διὰ τῆς ὁδοῦ τὴν ὁποίαν ἐχάραξεν ἐπίτηδες οἱ Ἕλληνας· καὶ μετὰ εἰκοσιτέσσαρας ὥρας συνεκράσθη εἰς τὸ ὕψος μάχης κρατερᾶς. Δύο ἔφαδοι ἀπεκρού-

σθησαν, διότι οἱ Ἕλληνας επισθεν τῶν ἀσθενῶν προμαχώνων διηθήθουν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ φονικῶν πυρῶν τινὲς μάλιστα τούτων πηδῶντες ἐκτὸς τοῦ ὄχρου ἀπέσπαν καὶ ἐβρίπτον κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ὀγκώδεις βράχους οἱ τινες, πίπτοντες μετ' ὀρμῆς, κατασυνέτριβον δλοκλήρους τάξεις στρατιωτῶν. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἐφρονεῦντο ἐνίστη· πρὸς τούτους ἕμως αἱ ζημίαι ἦσαν ἀνεπαρῆθαι. Ὁ δὲ Δικαίος, ἀναβαίνων συνεχῶς ἐπὶ βράχων ὕψηλῶν, παρετήρει ἀγωνιῶν περὶ τὸν ὀρίζοντα, ἐλπίζων νὰ ἴδῃ παρὰ τὸ Μαίναλον τὰς λευκὰς φουστάνελας καὶ τὴν κυανόλευκον σημαίαν τῶν Ἑλλήνων τοῦ Μαυρομιχάλη. Ἐάν τὴν ὄραν ἐκείνην ἐφάνετο ὁ ἡγεμὼν τῆς Μάνης, ὁ ἐχθρὸς κατεστρέφετο· ἀλλ' ὁ Αἰγύπτιος ἔδωκε τὸ σημεῖον τῆς τρίτης ἐφόδου ἀφοῦ πρῶτον ἐτοποθέτησεν επισθεν τῶν ταγμάτων αὐτοῦ στρατιώτας, μόνον ἐντολὴν ἔχοντας νὰ πυροβολῶσι κατὰ τῶν φευγόντων. Τὴν φορὰν ταύτην ἐκυριεύσαν τὸ ἐν τῶν ὄροπέδιων, οὕτως πάντες οἱ πρόμαχοι ἐκείντο νεκροί· ἀλλὰ οἱ δύο ἄλλοι ἀντεῖχον εἰσέτι. Ὁ δὲ Ἰσραὴλ, ἀισχυρόμενος ὅτι ἀπέκρουεν αὐτὸν ἐλάχιστος ἀριθμὸς ἀνδρῶν, ἠθέλησε νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν μάχην, διότι καὶ ἡ νύξ προσχώρει. Οἱ Αἰγύπτιοι, ἀναπαυθέντες ὀλίγον καὶ προσευχηθέντες περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, ἠτοιμάσθησαν εἰς τελευταίον ἀγῶνα, ὁ δὲ Δικαίος, ἰδὼν μετὰ τῆς ἀσθενοῦς λάμψεως τοῦ λυκαργού τὸν ἐχθρὸν ἐπανερχόμενον, προησθάνθη τὸ τέλος καὶ, μετρήσας τοὺς ἐπικείμενους πεντήκοντα ἢ ἐξήκοντα εἶδειξεν εἰς αὐτοὺς στενωπὸν δι' ἧς ἐδύναντο ἂν ἤθελον νὰ φύγωσι συρόμενοι ἐπὶ καλέτου σχεδὸν ἀνωφερίας. «Παιδιά, εἶπε, τὸ ἔργον σας ἐτελείωσε, φύγετε, ἢ Ἑλλάς δὲν ἔχει τι πλέον νὰ περιμένῃ ἀπὸ σας.—Φεύγομεν, ἀπεκρίθησαν, ἀλλὰ δείξέ μας σὺ πρῶτος τὸν δρόμον καὶ σὲ ἀκολουθοῦμεν.» Ἐπειδὴ δὲ αὐτὸς ἀπῆλθον ἀνευσῆας ὀρκίσθησαν πάντες ν' ἀποθάνωσι μετ' αὐτοῦ. Μεγάλα πυρὰ ἔκαιον εἰσέτι περὶ τὰ χαρακώματα· ἐνόμισε τις ὅτι ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς καταφλεγόμενης ἐκείνης κορυφῆς, τῆς ἀκτινοβολούσης ὡς ἐν καιρῷ πανηγύρεως ἀνάπασαν τὴν πέριξ χώραν, ὁ Δικαίος, μὴ δυνάμενος πλέον νὰ νικήσῃ, ἠθέλησε νὰ δείξῃ εἰς δόλοκληρον τὴν Ἑλλάδα τὸ θέαμα τῆς τελευταίας μάχης καὶ τοῦ μεγάλου θανάτου αὐτοῦ. Ἐπεσαν δὲ καὶ πάντες οἱ Ἕλληνας, διότι, κατάκοποι καὶ πλήρεις τραυμάτων δὲν ἐδύναντο πλέον ν' ἀντισταθῶσι, πλὴν μόνον δύο, οἵτινες κατόρθωσαν νὰ διαφύγωσι τὸν θάνατον ἵνα ἀπελθόντες διηγηθῶσιν εἰς τοὺς συμπολίτας αὐτῶν τὴν ἱστορίαν τῆς ἀξιωματικότητος ἐκείνης ἡμέρας. Ὁ ἕτερος μάλιστα αὐτῶν, ζῶν μέχρις ἐσχάτων, εἰδείκνυε τὴν σημαίαν τοῦ στρατοῦ, ἣν περιέσσωσε ζωσθεὶς αὐτὴν καὶ διασχίσας δρομαίως τὸν ἐχθρικὸν στρατὸν μετὰ τῶν νυκτερινῶν βολῶν τῶν πολεμίων.

Ότι δὲ αἱ πρῶται ἀκτίνες τοῦ ἡλίου ἐχρῶσαν τὰς κορυφὰς τῶν ὄρεων, πᾶς θόρυβος εἶχε παύσει· ὁ μὲν Ἰβραῖμ ἔσπευσε νὰ καταβῆ εἰς τὴν πεδιάδα, σιωπὴ δὲ καὶ ἐρημία ἐπανῆλθον διὰ παντὸς εἰς τὰ ὕψη ἐκεῖνα· μόνον δὲ μικρὰ νέφη πυρίτιδος περιέλισσοντο εἰσέτι ἀργὰ εἰς τὰς χαράδρας, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ δισκεδάσθησαν ἀνατείλλαντος τοῦ ἡλίου.

Ὁ ἱστορικὸς Φίνλεϋ, καὶ τοι αὐστηρὸς κριτὴς τοῦ Δικαίου, ὁμολογεῖ ὅτι διὰ τοῦ τοιαύτου θαυνάτου ἐξηγήρασε πάσας τὰς παρεκτροπὰς αὐτοῦ καὶ ὅτι ἡ μάχη ἐκεῖνη ὑπῆρξεν ἡ θαυμασιώτερα τῆς ἐκστρατείας. Ὁ δὲ Ἰβραῖμ, ὡς λέγεται, δὲν ἠθέλησε νὰ καταβῆ πρὶν ἢ εἶδῃ τὸν νεκρὸν τοῦ ἡρώος· καὶ εὐρὸν αὐτὸν διέταξε νὰ σηθῆ ἔρθιος ἐπὶ στελέχους. Ἄφου δὲ παρετήρησε σιωπηλὸς τοὺς χαρακτῆρας αὐτοῦ διαμένοντος ἐπὶ ἀβρηνωποῦς καὶ φοβεροῦς, ἠσπάσθη εὐλαβῶς καὶ τὰς δύο καθημαγμένας παρειαῖς τοῦ πεσόντος καὶ ἀνέκραξε· «Ὡ γῆ τῆς Πελοποννήσου! Ἐὰν ἔχῃς καὶ ἄλλα τέκνα ὅμοια πρὸς τοῦτον, οὐδέποτε θὰ σὲ ἀνακτῆσωμεν.»

Ἦτο ἄρα δυνατόν νὰ ἐπιθυμήσῃ ὁ Ἀρχιμανδρίτης ὑπαιχτότερον λόγον ἐπιπέσειν; Ἰνωστὸν δὲ ὅτι τὰ πράγματα ἐπακρόωσαν τὴν προφητείαν τοῦ Αἰγυπτίου.

II ΜΟΥΣΙΚΗ ΤΩΝ ΥΔΑΤΩΝ

Περιεργότατον φυσικὸν φαινόμενον παρατηρήθη ἐν τῇ Βορνέω. Εἰς τὰς ἐκβολὰς τῶν ποταμῶν τῆς χώρας ἐκεῖνης ἀκούεται εἰδὸς τι ἀρμονίας, συνισταμένης ἐκ σειρᾶς ἤχων, ὅτε μὲν παραταμένον, ὅτε δ' ἀνωμάλων καὶ ἄλλοτε διακομμένων, αἵτινες φαίνονται ὡσεὶ ἐκπεμπόμενοι ἐκ τοῦ βάλους τοῦ ποταμοῦ. Οἱ πειραθέντες νὰ ἐξηγήσωσι τὸ φαινόμενον ἐπισήμονες δὲν ἠδυνήθησαν νὰ εὑρωσι λόγον ἄλλον πειστικώτερον τοῦ ὑπὸ τῶν Ἰθαγενῶν φερομένου. Οὗτοι νομίζουσι ὅτι οἱ ἤχοι ἐκεῖνοι προέρχονται ἐκ τῆς δυσκαλίας τῆς συγκρούσεως τῶν γλυκέων ὑδάτων τῶν ποταμῶν μετὰ τῶν θαλασσίων· ἔχουσι μάλιστα παρατηρήσει ὅτι ὅσα ἐνδότερον εἰσχωρεῖ ἡ θάλασσα εἰς τὴν κοίτην τῶν ποταμῶν, τοσούτω μᾶλλον ἐντεταμένη εἶναι ἡ μουσικὴ τῶν ὑδάτων.

Ὁλλανδὸς τις περιηγητὴς παρομοιάζει τὴν μουσικὴν τῶν ποταμῶν πρὸς τὸν ἦχον τῶν χορδῶν βαρουβαρβίτου. Εἰκάζει δ' ὅτι τὸ πλοῖον, ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τοῦ ὁποῖου συνήθως ἤκουσε τοὺς ἀρμονικοὺς ἐκαίνους ἤχους, συντελεῖ εἰς τὴν ἐπίτασιν αὐτῶν διὰ τῶν δονήσεων τῆς κοιλότητος καὶ τῶν σιδηρῶν πλευρῶν αὐτοῦ.

Ἐν τούτοις δὲν ἐξηγεῖται πάλιν πῶς τὸ ἐν λόγῳ φαινόμενον παράγεται ἀποκλειστικῶς ἐν ταῖς ἐκβολαῖς τῶν ποταμῶν μίξιν μόνον χώρας,

διότι, ἐκτὸς ἐὰν τὰ ὕδατα τῆς χώρας ἐκεῖνης διαφέρουσι τῶν ἄλλων (ὑπερ ὑπὸ οὐδεμιᾶς βεβαιούται παρατηρήσεως), καὶ εἰς ἄλλας χώρας καὶ ὑπὸ ἀναλόγους ὄρους συγκερᾶννυνται γλυκέα ὕδατα μετὰ θαλασσίων.

Ἐκ τούτου ὀρμώμενοι, εἰκάζουσιν ἕτεροι ὅτι ἡ μουσικὴ ἐκεῖνη προέρχεται ἐκ τινος εἶδους ἰχθύων, παρὰ τὰς ἀκτὰς τοῦ Βορνέου ἐνδιατωμένων. Ἀλλὰ ποῖον, δὲν εἰξεύρουσιν. Ἡ εἰκασία ὅμως αὕτη στηρίζεται ἐπὶ γεγονότος, πληρέστατα βεβαιωμένου, τῶν ἤχων δηλονότι, οὗς ἐκπέμπουσι δύο ἢ τρεῖς εἶδη γνωστῶν ἰχθύων, ἰδίως δὲ ἡ σκιανίς (ombrine) τῶν ἰταλικῶν παραλίω, ἧς τὴν φωνὴν οἱ ἄλιεῖς λέγουσιν ὅτι ἀκούουσι καὶ εἰς βάθος δεκαπέντε ἢ εἰκοσὶν ὀργυιῶν καὶ οἱ παγωνίαι, αἵτινες πλέουσι παρὰ τὰ πλοῖα, ἐκπέμποντες ἤχους, οὗς οἱ ἀκούσαντες προσομοιάζουσι πρὸς τυμπανισμοὺς ἢ κωδωνισμοὺς.

Ὅπως δὴποτε ὅμως οὐδεμίαν βεβαίαν καὶ πειστικὴν ἐξήγησιν εὐρέθη τοῦ περιέργου τούτου φαινομένου.

II ΕΠΙΦΑΝΕΙΑ ΤΟΥ ΠΕΚΙΝΟΥ

Ἐν τῇ εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν Ἐπιστημῶν ὑποβληθείσῃ ἐκθέσει αὐτοῦ, ὁ κ. Φλερικι, πρῶστάμενος τῆς εἰς Πεκίνον ἀποσταλείσης γαλλικῆς ἐπιτροπῆς· πρὸς παρατήρησιν τῆς διαβάσεως τῆς Ἀφροδίτης διὰ τοῦ ἡλίου, γράφει τὰ ἐπόμενα περὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς πόλεως ἐκεῖνης·

«Κατὰ τοὺς δύο μῆνας τῆς καταναγκαστικῆς ἀργίας, οὗς διήγομεν ἕνεκα τοῦ ἀποκλεισμοῦ ἐκ τῶν παγετῶν τοῦ ποταμοῦ Πειχῶ, ὁ κ. Λαπιὲ ἠδυνήθη νὰ καταρτίσῃ ἀκριβῆς διάγραμμα τῆς πόλεως.

Τὸ ἔργον τοῦτο, εὐχερέστατον ἐν Εὐρώπῃ, ἐν Πεκίνῳ ἀπῆρτησε μεγίστην περίσκεψιν καὶ ἐπιδειξιότητα. Μόλις καὶ μετὰ βίας ὁ κ. Λαπιὲ ἠδυνήθη ν' ἀποπερατώσῃ τὸ ἔργον του πληρῶν τὸς φύλακας τῶν τειχῶν καὶ ἀποκρύπτων τὰ ἐργαλεῖα αὐτοῦ.

Τὴν ἀκρίβειαν δὲ τῶν καταμετρήσεων καταρθώσαμεν νὰ βεβαιώσωμεν δι' ἀποκλειστικῶν τριῶν καὶ τινῶν ἄλλων ἀστρονομικῶν παρατηρήσεων.

Ἐκ τοῦ διαγράμματος τοῦ κ. Λαπιὲ προκύπτει ὅτι τὸ Πεκίνον (ἡ ταταρικὴ καὶ ἡ σινικὴ πόλις ὁμοῦ) ἔχει μῆκος 8473 μέτρων κατὰ βοραιομασημερινὴν διεύθυνσιν, καὶ μέσον πλάτος 7000 μέτρων.

Τὸ τεῖχος, περιβάλλον ἔπασαν τὴν πόλιν ἀνευ διχοπέρας, ἔχει περιφέρειαν 33 χιλιομέτρων, ὕψος δὲ 13 μέτρων καὶ πλάτος 13' εἰς ἀπόστασιν 100 μέτρων ἀπ' ἀλλήλων ἐγείρονται πρῶμαχῶνες ἄλλοι μὲν 12 μέτρων ὕψους ἐπὶ 12 πλάτους, ἄλλοι δὲ 25 ἐπὶ 25.

»Εἰς τὴν ταταρικὴν πόλιν εἰσέρχονται δι' ἐννεὰ διπλῶν κολοσσίων πυλῶν. . . .»

Ἐκ τῶν πληροφοριῶν τούτων καταφαίνεται ὅτι ἡ σινικὴ ἐκεῖνη πόλις, ἣν πολλοὶ περιηγηταὶ παλαιοῦν μείζονα πασῶν τῶν μεγάλων εὐρωπαϊκῶν πόλεων, ὑπολείπεται καὶ τῶν Παρισίων, ὧν ὁ περίβολος ἔχει περιφέρειαν 39 σχεδὸν χιλιομέτρων, καὶ τοῦ Λονδίνου, οὗ ὁ γύρος ἐὰν καταμετρηθῶ δὲν θὰ εὐρίσκειτο ἐλάσσων τῶν 45 χιλιομέτρων.

ΛΗΠΘΕΙΑΙ

* * * Ὡ θεοὶ ἀθάνατοι! οἱ ἄνθρωποι δὲν θέλουσι νὰ ἐννοήσωσι πόσον ὠραῖον εἰσὸδῆμα εἶνε ἡ μετριότης τῶν ὀρέξεων. Ἡ περιουσία ὑμῶν περιλαμβάνει 600 sceleritia, ἢ ἐνθ' ἡ ἐμὴ μόλις 100. Ἀλλ' ὑμεῖς, θέλοντες ἐν ταῖς ἐξοχικαῖς ἐπαύλεσιν ὑμῶν ὀροφὰς ἀστραπτούσας ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀπέδα ἐκ μαρμάρου, συσσωρεύοντες ἀγάλματα, εἰκόνας, ἐπιπλά καὶ ἐνδύματα πολυτελῆ, δὲν εὐρίσκετε ἐν τῇ προμνησθέντι χρηματικῇ ὑμῶν ποσῇ, δὲν λέγοι ὅτι ἀπαιτεῖται εἰς πληρωμὴν τῶν δαπανῶν ὑμῶν, ἀλλ' οὐδ' ὅ,τι εἶνε ἀπαραίτητον εἰς πληρωμὴν τῶν τόκων τοῦ δι' αὐτὰς κεφαλαίου· ἐνθ' δι' ἐμὲ, ἐπειδὴ δὲν συντρίβωμαι ὑπὸ καταστρεπτικῶν ὀρέξεων, τὸ μικρὸν χρημάτιόν μου παρέχει μοι περίσσευμα. Τίς λοιπὸν εἶνε πλουσιώτερος, ὁ στερούμενος χρημάτων ἢ ἐκεῖνος εἰς ὃν ταῦτα περισσεύουσιν; ὁ ἐν τῇ ἀνάγκῃ βίων ἢ ὁ ἐν τῇ ἀφθονίᾳ; Ποία εἶνε λαμπρότερα οἰκονομικὰ κατὰστασις, ἐκεῖνη ἣτις ὅσα μεγαλύνεται τόσῳ εἶνε ἀνεπαρκὴς εἰς εαυτὴν, ἢ ἐκεῖνη ἣτις διατηρεῖται ἐκ τῶν ἰδίων πόρων; (Κικέρων.)

* * * Ἐργάζου μετὰ σπουδῆς. Ἡ ἐργασία δὲν πρέπει νὰ ἦνε τέρψις ἢ παιδιὰ πρὸς κατατριβὴν χρόνου, ἀλλ' ἐργασία ἀκριβῆς, ἣτοι σύντονος ἐφαρμογὴ τῶν δυνάμεων πρὸς παραγωγὴν ὠφελίμων ἔργων. Μόνη ἢ μετὰ πόνου σπουδὴ φέρει καρποὺς καὶ ἐνταυτῷ τὴν πεπολοῦσιν τῆς τοῦ καθήκοντος ἐκπληρώσεως. (Zschokke.)

* * * Ἐβδελύχθη πᾶντοτε τὴν ἀχαριστίαν νομίζω δὲ ὅτι καὶ εἰς τὸν διάβολον ἂν εἶχον ὑποχρέωσιν τινα θὰ ἔλεγον καλὸν τινα λόγον διὰ τὰ κέρατά του. (Βολταῖρος.)

* * * Αἱ καλαὶ συμβουλαὶ εἶνε ὀσηαυροί, οὗς προσποιεῖται τις ὅτι ἀναζητεῖ, καὶ τοὺς ὀποῖους ἀποποιεῖται τις ἅμα τοὺς εὖρη.

* * * Ἡ ἐλεημοσύνη εἶνε τὸ ἄλας, τὸ ἐμποδίζον τὴν ἀποσύνθεσιν τοῦ πλούτου.

* * * Ἡ σκέψις ὑφαίνει, ὁ λόγος κεντᾷ.

Οὐδεμίαν ἐπικράτειαν ἔχει τοσούτους σιδηροδρόμους, ὅσους αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς. Κατὰ τὰ τέλη τοῦ 1873 εἶχον 147,000

1. Ῥωμαϊκὸν νόμισμα.

χιλιόμετρα σιδηρῶν ὁδῶν, ἣτοι τὰ δύο τρίτα σχεδὸν τῶν ἐν τῇ ὑψηλίῳ ὑπαρχουσῶν.

Τὴν ἐπόμενον ἔμμετρον γαιετισμὸν τοῦ κ. Α. Ρ. Παγκαθὴ πρὸς τὸν ποιητὴν Ἀθανάσιον Χριστόπουλον κατὰ τὴν εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν Ἑλλάδα ἀφιξίν του, δημοσιευθέντα τὸ πρῶτον ἐν τῇ Ἠοῖ τοῦ 1836, ἀναδημοσιεύομεν ὡς φωνὴν περιπαθῆ ἑλληνικῆς Μούσης, ἀποδοχόμενης ἐπὶ ἐδάφους ἐλευθέρου ἐργαζομένην γηραιὴν ἀδελφὴν, ἣτις εἶχε φάσει προηγουμένως κατὰ τὰς ἀκτὰς τοῦ Βοσπόρου ἐπὶ ἀνακρεοντεῖου λόρας τὸν Βάκχον, τὸ κάλλος καὶ τὸν ἔρωτα, μετριάζουσα οὕτω τὴν δούλην καὶ τὰς πικρὰς δουλικῶν ἡμερῶν.

Σ. τ. Δ.

Ω, Δ Η

πρὸς τὸν ποιητὴν Ἀθανάσιον Χριστόπουλον, κατὰ τὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀφιξίν του.

Ἐπέρας' ὁ χριμῶνας,
ἀνέλυσε τὸ χιόνι,
καὶ ἔστους παλῆρος ἀνθῶνας
ἐπέστρεψε ἀηδῶνι,
πουλί τοῦ Παρνασσού.
Τὸ θεῖον πῦρ ποῦ εἶχες,
Χριστόπουλ', ἐμαράνθη,
ἢ ταῖς λευκαῖς σου τρίχας
ἀκόμη στέφεις μ' ἀνθή
μυρσίνης καὶ κισσοῦ;

Σ' ἀνέγνωσ', Ἀνακρέον,
εἰς δουλικὰς ἡμέρας,
καὶ ἐφαντάσθη κλαίαν
ἡμέρας ἐλευθέρας
ἐρώτων καὶ χαρᾶς.
Ἐνθ' ἐκελαῖδοῦσε
ἢ ἀργυρῆ σου λύρα,
ἐστνάζον αἱ Μούσαι,
καὶ ἡ πατρίς σου χήρα
ἐθρήνει συμφορὰς.

Τὰ κάλλη τῶν Χαρίτων,
τὸν Βάκχον καὶ τ' ἀμπέλια
μάς ἐφαλλες· πλὴν ἦτον
ἀγέλαστα τὰ γέλοια
εἰς χεῖλη δουλικὰ.
Ψυχὰς γενναίας Ὀλβει
ἢ ἄλυσις ἢ ξένη,
καὶ ὅστις τὴν συντρίβει
ἢ εὐγενῶς πεθαίνει,
ἢ ἐνδοξά νικᾷ.

Αἱματηρὴ ταινία
ἔς τὸν οὐρανὸν ἐφάνη,
καὶ ἡ ἐλευθερία
μ' ἀστέρεινον στεφάνι
καὶ μ' ἐνδυμα θεᾶς,
κατέβη ὠπλισμένη
ἔς τ' ἀρχατὰ μας ἐδάφη,
καὶ ὡς ἠλεκτρισεμένοι
ἐτρίσθησαν οἱ τάφοι,
κ' ἐξέμεσαν σκιάς.

Εἰς κρότον πυροβόλων,
εἰς στεναγμούς τῆς φρίκης,
εἰς πυρπολήσεις στόλων
καὶ εἰς παιᾶνας νίκης
ἐξύπνης ἢ Ἑλλάς·
ἀφῆκε τὰς κοιλάδας
ἢ φοβισμένη Χάρις,
καὶ εἰς τὰς πεδιάδας
ἐθέριζεν ὁ Ἄρης
γενναίων κεφαλὰς.

Ἐ τῆς Θράκης τὸ περιγιάλι,
ἔς τὰ δένδρα, ἔς τὰ νερά του,
ποῦ εἶχες γλυκοφάλει,
δλέρου καὶ θανάτου
ἐφύσησε πνοή·
μαράθηκαν τὰ φύλλα
κ' ἡ λάμψις τῆς ἡμέρας,
καὶ ἄγρια μαυρόλλα
ἐχού' εἰς τοὺς ἀέρας,
καὶ ἔσθυσ' ἡ ζωή.

Τότ' ἔφυγες εἰς δάση,
ἔς ἐρημιωμένα μέρη,
κ' ἐπρόσμενες νὰ φθάσῃ
τὸ νέον καλοκαίρι
γιὰ νὰ μεταφανῆς.
Τῶν φίλων σου τὰ πάθη
πολλοὺς ἐθρήνεες χρόνους,
καὶ εἶχες ἀπομάθει
νὰ λαρυγιάζης τόνους
μελωδικῆς φωνῆς.

Μὰ νὰ ποῦ ἀνθοφόρα
ἢ ἀνοιξίς γυρίζει·
ἢ μάγισσα Πανδώρα
τοὺς λόφους μας στολίζει
μὲ τάπητας χλωρούς.
Ὡ! ἔλα! Μὲ κιθάραις,
ὀποῦ μὲ βόδα στέφουν,
ἢ Μούσαις καὶ ἢ Χάρεις
νὰ, πάλιν ἐπιστρέφουν
κ' ἀρχίζουν τοὺς χορούς.

Κυλῆ ἢ Ἴπποκρήνη
καὶ πάλιν μελωδίας,
κ' εἰς τὴν Ἑλλάδα χύνει
ποιήσεως πλουσίας
τὸν ἐνθουσιασμόν.
Ν' ἀρχίσῃς σὲ ζητοῦμεν
τῆς λύρας σου τὸν ἦχον·
μ' εὐλάβειαν θ' ἀκούμεν
κάθε χρυσόν σου στίχον
ὡς τῶν Μουσῶν χρησιμόν.

Ἢ πολιά σου κόμη
ἔς στολισθῆ μὲ βόλα,

καὶ βύθμισε ἀκόμη
νεάζοντα τὸν πόδα
εἰς εὐθυμον χορόν.
Ἐνέπνεεν ὁ ἔρωσ
τὸν ποιητὴν τῆς Τέου·
κ' ἐκεῖνος ἦτον γέρος,
πλὴν φρένας εἶχε νέου,
καὶ γῆρας ἀνθηρόν.

Ὡ! νέος πάλιν γίνε,
μὲ τὴν Ἑλλάδα νέος·
κιθάριζε καὶ πίνε
χωρὶς μερίμνας, ἕως
τοῦ τέλους τοῦ γραπτοῦ.
Εἰς τὴν ἐλευθερίαν
ὡς ἢ Ἑλλὰς βαπτίσου,
κ' ὡς Φοῖνιξ ἀπ' τῆς κρύαν
σποδὸν ἀναγεννήσου,
καὶ ψάλλε ὡς προτοῦ.

ΟΙΚΙΑΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Νέον οἰκιακὸν μέσον πρὸς καθαρισμὸν μεμολυσμένων
χώρων καὶ διατήρησιν φαγητῶν.

Μία τῶν ἰσχυρωτάτων οὐσιῶν, πρὸς καταστρο-
φὴν ζωϊκῶν φυτικῶν ἀναθυμιάσεων, εἶνε ὁ κα-
βουρδιασμένος καφῆς. Οὐδέποτε πρέπει νὰ παρα-
λείπωσιν αἱ οἰκοδόμοι κατὰ τὸ καθούρδισμα
τοῦ καφῆ νὰ περιφέρουσιν ἀνεωγμένον τὸ καβουρ-
διστήρι (φρύγαστρον) δι' ἕλης τῆς οἰκίας καὶ νὰ ἐ-
χωσιν ὅλας τὰς θύρας τῶν δωματίων ἀνεωγμέ-
νας. Συχνάκις αἱ ἀποθῆκαι τῶν οἰκιῶν ἔνεκα ση-
πωμένων οὐσιῶν (κρέατος, τυροῦ κ.τ.τ.) ἔξουσιν κα-
κῶς· καβουρδιασμένος τότε καφῆς περιφερόμενος
καταπαύει εὐθὺς τὴν κακοδμίαν. Κατὰ τοὺς
καθαρισμοὺς καταβοθρῶν καὶ τῶν τοιοῦτων δι' ὀ-
μοίων καπνισμάτων καταπαύει εὐθὺς ἢ κακῆ ὀ-
σμὴ. Ὡσαύτως ὁ καφῆς εἶνε τὸ καλλίτερον θυ-
μιάμα ἐν αἰθούσαις ἀσθενῶν καὶ ἐν γένει εἰς
μολυσματικὰς νόσους, ἀνώτερον δὲ καὶ αὐτοῦ
τοῦ χλωρίου καὶ φαινικοῦ ὀξέος, ὡς ἢ ὀσμὴ δύνα-
ται ἐνίοτε αὐτὴ καὶ μόνη νὰ ἐπιφέρῃ εἰς τινα
ἀσθένειαν. Ἐὰν ἐπιπάσωμεν κρέας ὠμόν ἢ θήραμα
δι' ἀλεσμένου καφῆ διατηρεῖται πρόσφατον ἐπὶ
πολλὰς ἡμέρας.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

Πράχειρος δοκιμασία τῆς ποιότητος τοῦ ὕδατος.
Πλήρωσον φιάλην περιέχουσαν μίαν ὀκτὸν ὄ-
δατος ἐκ τοῦ δοκιμασθησομένου, ἐντὸς δ' αὐτῆς
ἐμβάπτισον μικρὸν σακκίδιον ἐκ λινοῦ ὄφρασμα-
τος περιέχον τεμάχια τινὰ σακχάρους. Μετὰ 3
ἢ 4 ὥρας ἐὰν τὸ ὕδωρ διατηρῆται καθαρὸν καὶ
διαυγές εἶνε σημεῖον ὅτι εἶνε καλῆς ποιότητος καὶ
πέσιμον· τοῦναντίον δὲ, ἐὰν φανῇ τεθολωμένον.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΗ — ΓΡΑΦΕΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗΣ, ΟΜΟΣ ΠΑΤΡΙΣΜΟΣ.